

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 930.2:003.074(497.4+436.5)

Prejeto: 30. 4. 2008

O t. i. koroških listinah, izročenih Koroškemu deželnemu arhivu v Celovcu

JURE VOLČJAK

univ. dipl. zgodovinar, svetovalec – arhivist

Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1127 Ljubljana

e-pošta: jure.volcjak@gov.si

IZVLEČEK

Leta 2001 je Arhiv Republike Slovenije (ARS) na podlagi izmenjave arhivskega gradiva s Koroškim deželnim arhivom iz Celovca (KLA) izmenjal raznovrstno arhivsko gradivo; med tem je bilo tudi 21 pergamentnih listin iz obdobja od 15. do 17. stoletja. Simbolično je izmenjava potekala v prostorih KLA v Celovcu, gradivo pa je koroškemu deželnemu glavarju dr. Jörgu Haiderju predala Andreja Rihter, tedanja slovenska ministrica za kulturo.

Po vsebini se izročene listine nanašajo na prostor avstrijske Koroške, zlasti še na del južno od Celovca oziroma reke Drave. Problem predstavlja le šesta listina, saj se nanaša na okolico Ljubljane, zato je mogoče sklepati, da je bila izročena po pomoti.

Listine so bile do izročitve del kronološke serije Zbirke listin (AS 1063) ARS, sedaj pa so uvrščene v Zbirko listin KLA. Ta čas raziskovalcem še vedno niso na voljo, zato je prav, da jih ob pomoči tega prispevka približamo vsem raziskovalcem, ki jih listine zanimajo. Hkrati pa želimo ohraniti tudi spomin na arhivsko gradivo, ki je bilo nekdaj shranjeno na prostoru Republike Slovenije.

KLJUČNE BESEDE: listine, izmenjava arhivskega gradiva, Zbirka listin (AS 1063), Arhiv Republike Slovenije, Koroški deželni arhiv, Koroška

ABSTRACT

ON THE SO-CALLED CARINTHIAN DEEDS HANDED OVER TO THE CARINTHIAN PROVINCIAL ARCHIVES IN KLAGENFURT

In 2001, based on the exchange of archives agreement, the Archives of the Republic of Slovenia (ARS) handed over to the Carinthian Provincial Archives in Klagenfurt (CPA) various types of archives. Included among them were 21 parchment deeds dating back to the 15th to 17th centuries. The exchange ceremony was symbolically held at the CPA in Klagenfurt and the archives were handed over to dr. Jörg Haider, Provincial Governor of Carinthia, by Andreja Rihter, the Slovene Minister of Culture at the time.

As to their content, the transferred deeds refer to the region of Austrian Carinthia, in particular to the area south of Klagenfurt and the Drava River. The only issue is posed by the sixth deed since its reference to the surrounding area of Ljubljana make it possible for us to conclude that it was handed over by mistake.

Prior to their being handed over to CPA, the deeds had been included in chronological series of the Collection of deeds (AS 1063) at the ARS, but have since their transfer been included in the Collection of deeds at the CPA. They are not yet available to researchers, so the author saw it fit to present them to those who might take interest in them and at the same time keep memory of archives that once were kept in the territory of the Republic of Slovenia alive.

KEY WORDS: deeds, exchange of archives, Collection of deeds (AS 1063), Archives of the Republic of Slovenia, Carinthian Provincial Archives, Carinthia

Uvod

Leta 2001 se je med Arhivom Republike Slovenije in Koroškim deželnim arhivom iz Celovca (*Kärntner Landesarchiv*) zgodila desetletja pričakovana zgodovinska izmenjava arhivskega gradiva.

Arhiv Republike Slovenije je na podlagi dovoljenja vlade Republike Slovenije¹ izročil Koroškemu deželnemu arhivu raznovrstno arhivsko gradivo: štiri rokopisne knjige, arhivalije Cistercijskega samostana Vetrinj, arhivalije iz Zbirke Muzejskega društva za Kranjsko, Muzejskega društva za Slovenijo in Historičnega društva za Kranjsko, arhivski fond Komisije za prodajo štajersko-koroških državnih posestev v Gradcu, fragmente Kresijskega urada Celovec, Kresijskega urada Beljak, Ključavničarskega ceha v Celovcu, Milarskega in svečarskega ceha v Celovcu, fond Okrajno glavarstvo Borovlje ter kopije nekaj srednjeveških listin, ki zadevajo Koroško, rokopisnih knjig in dokumentov Komisije za fevdne zadeve za Kranjsko. Med izročenim originalnim arhivskim gradivom je bilo tudi 21 pergamentnih listin, ki so obravnavane v nadaljevanju.

Koroški deželni arhiv pa je Arhivu Republike Slovenije izročil 45 listin, šest rokopisnih knjig, med katerimi so bili trije urbarji, arhivalije iz Zbirke Koroškega zgodovinskega društva, t. i. Kranjske spise (vsebujejo predvsem civilnopravne spise Vicedomskega urada za Kranjsko, kazenske spise Kranjskega deželnega sodišča itd.), fond posestva Groblje, iz arhivskih fondov Gubernij v Ljubljani in Ilirska gradbena direkcija v Ljubljani spise, ki se nanašajo na tisti del historične Koroške, ki danes pripada Republiki Sloveniji, ter kopije dokumentov iz fondov Gubernij v Ljubljani in Ilirska gradbena direkcija.

"Slovensko gradivo" je Andreja Rihter, tedanja ministrica za kulturo Republike Slovenije, simbolično predala v ponedeljek, 10. septembra 2001, v prostorih KLA v Celovcu, naslednji dan, v torek, 11. septembra 2007, pa je koroški deželni glavar dr. Jörg Haider v prostorih ARS predal "koroško gradivo". Dejansko so bile arhivalije v celoti prevzete po opravljenih carinskih formalnostih: KLA jih je prejel 10. novembra 2001,² ARS pa 22. novembra 2007.³ S to izmenjavo arhivskega gradiva naj bi

bilo, sicer pozno, a dokončno rešeno vprašanje izmenjave arhivskega gradiva med Koroško in Republiko Slovenijo.

Zgodovinsko ozadje

Po razpadu habsburške monarhije po prvi svetovni vojni je Avstrija z državami naslednicami sklenila pogodbe, ki naj bi bile osnova za izročitev arhivskega gradiva. Tako naj bi bilo zagotovljeno nadaljevanje administrativnega dela v novih državah. S Kraljevino SHS je bil tak sporazum sklenjen leta 1923. Prva predaja se je zgodila že čez dve leti, v nadaljevanju pa so se pogajanja zataknila, ker ni bilo mogoče uskladiti pogodbenega besedila. Naslednji poizkus je sledil leta 1958, a tudi ta pogajanja so se kmalu znašla v slepi ulici. Preobrat se je zgodil leta 1975, ko so strokovnjaki z obeh strani v petih delovnih skupinah v znamenju medsebojnega sodelovanja začeli bolj konstruktivne pogovore. Zaradi zapletenosti vprašanja (obravnavali so namreč arhivsko gradivo v več avstrijskih arhivih) sta se Koroška in Slovenija leta 1987 v Celovcu dogovorili za t. i. pragmatično rešitev in rešitev tega vprašanja izven sporazuma o izmenjavi arhivalij iz leta 1923.⁴ Izročitev naj bi potekala v izvirniku in kopijah vzajemno in na racionalen način, vsaka stran, tj. slovenska in koroška, naj bi druga od druge prejela arhivsko gradivo, shranjeno v Koroškem deželnem arhivu oziroma v Arhivu Republike Slovenije. ARS je tedaj Izvršnemu svetu SR Slovenije dal pobudo za izmenjavo, vendar do tega ni prišlo. "Projekt" se je "nadaljeval" šele po slovenski osamosvojitvi. Stiki so bili zopet navezani leta 1995. Leta 2000 pa je nato z Dunaja tedanja avstrijska zunanja ministrica Benita Fererro Waldner KLA posredovala pobudo za izmenjavo, predvideno že leta 1977.

Izmenjane so bile arhivalije, ki po izvoru oziroma arhivskih in zgodovinskih načelih pripadajo eni oziroma drugi strani. To je bilo možno le na podlagi medsebojnega dogovora o pragmatični rešitvi in dobrega medsosedskega sodelovanja, v arhivskem pogledu pa je to redek primer. Države, ki so si na kakršen koli način pridobile tuje arhivsko gradivo, ga kljub raznim mednarodnim sporazumom in konvencijam prizadetim državam navadno ne vrnejo v izvirniku ali pa ga sploh ne izmenjajo.⁵

¹ Arhiv Republike Slovenije (ARS), AS O, Arhiv arhiva RS, 2001, šk. 11, št. 910-02/2001-1 z dne 7. VI. 2001.

² ARS, AS O, 2001, šk. 11, Übernahmebestätigung z dne 21. XI. 2001.

³ ARS, AS O, 2001, šk. 11, št. 603-50/2000 VŽu z dne 23. XI. 2001.

⁴ ARS, AS O, 2001, šk. 11, Zapisnik z dne 27. maja 1987.

⁵ Prim. Ogris, Zum Archivalien austausch, str. 225–233; Ogris, Der Archivalien austausch, str. 11–45.

T. i. koroške listine⁶

Po vsebini se izročene listine nanašajo na prostor avstrijske Koroške, zlasti še na del južno od Celovca oziroma reke Drave. Problem predstavlja le šesta listina, saj se vsebinsko nanaša na okolico Ljubljane, zato je mogoče sklepati, da je bila izročena po pomoti. Nekaj listin je bilo namenjenih posameznikom, nekaj koroškim župnijam, večina pa zadeva koroške samostane: cistercijanski samostan v Vetrinju, benediktinska samostana v Podkloštru in Osojah in samostan viteškega reda sv. Jurija v Millstattu.

Izročene listine so bile do izročitve del kronološke serije Zbirke listin (AS 1063) Arhiva Republike Slovenije, sedaj pa so uvrščene v Splošno zbirko listin (*Allgemeine Urkundenreihe*) Koroškega deželnega arhiva. Ta čas še niso opremljene z novimi signaturami in zato še niso dostopne raziskovalcem. S tem prispevkom želimo približati njihovo vsebino vsem raziskovalcem, ki jih listine zanimajo, hkrati pa želimo ohraniti tudi spomin na arhivsko gradivo, ki je bilo nekdaj shranjeno na prostoru Republike Slovenije.

Pred izročitvijo so bile vse listine restavrirane, poslikane, izdelane pa so bile tudi posebne zaščitne škatle, ki vsako listino, še posebej pa pečate, varujejo pred morebitnimi poškodbami. Ob digitalizaciji Zbirke listin (AS 1063) v letih 2004/05 so bile fotografije poskenirane, posnetki pa so dobili enake signature kot so jih imeli originali pred izročitvijo. Sedaj je vseh 21 izročenih listin še vedno vodenih kot del kronološke serije Zbirke listin (AS 1063), po dokončni ureditvi pa bodo trajno izložene.

O transkripciji

Transkripcija je kolikor je bilo mogoče enaka izvirnemu besedilu.⁷ Črka u pred vokalom je v latinskih besedilih pisana kot v (npr. seruuv => servus).⁸ Nemška besedila smo skušali ohraniti v izvirniku brez posodabljanja besedil, razen pri zapisu krajev: Vtini => Utini in osebnih imenih: Vdalricus => Udalricus. Interpunkcija le na nekaterih mestih sledi izvirniku, večinoma pa je posodobljena.

Opozoriti je potrebno tudi na razreševanje napisov pri pečatih. Oglati oklepaj [] označujeta črko oziroma besedo, ki zaradi poškodovanosti pečata ni več vidna, normalni oklepaj in zaklepaj () pa razrešujeta okrajšave. Beseda v poševnicah / / nakazuje le na mogoč zapis (če zapisa ni bilo mogoče zanesljivo prebrati).

⁶ Izmenjava arhivskega gradiva je bila medijsko dobro pokrita. Pozitivne odmeve je bilo mogoče opaziti tako v slovenskih elektronskih in tiskanih medijih, kot tudi v koroških časopisih; ti so jo večinoma razumeli kot znak dobrega sosedstva v Evropi: *Slovenska tiskovna agencija (STA)*, 21. november 2001; *Delo*, 11. september 2001, str. 2; *Delo*, 12. september 2001, str. 5; *Večer*, 11. september 2001, str. 19; *Večer*, 12. september 2001, str. 21; *Dnevnik*, 11. september 2001, str. 22; *Dnevnik*, 12. september 2001, str. 15; *Mladina*, 17. september 2001; *Mag*, 28/2001, str. 9; *Kleine Zeitung*, 11. september 2001, str. 42; *Kärntner Tageszeitung*, 11. september 2001, str. 16; *Kronen Zeitung*, 11. september 2001, str. 10; *Kärntner Woche*, 19.–25. september 2001, str. 4; *Naš tednik*, 14. september 2001, str. 10; *Slovenski Vestnik*, 13. september 2001, str. 5.

⁷ Za natančen pregled transkripcije vseh 21 listin se zahvaljujem mag. Francetu Baragi.

⁸ Razen pri napisu na pečatih.

Objave listin

1. 1406 september 26., Ortenburg

Ortenburški grof Friderik III. podeljuje za blagor svoje duše v fevd kellerberškemu župniku Nikolaju in vsem njegovim naslednikom posest, ki leži v vasi Lansach in jo je imel v fevdu pokojni Preutel, iz dohodkov pa ustanavlja obletnico, ki se mora opraviti na ponedeljek po sv. Juriju in na ponedeljek po sv. Mihaelu.

Orig. perg., 28,7 x 12,4 cm.

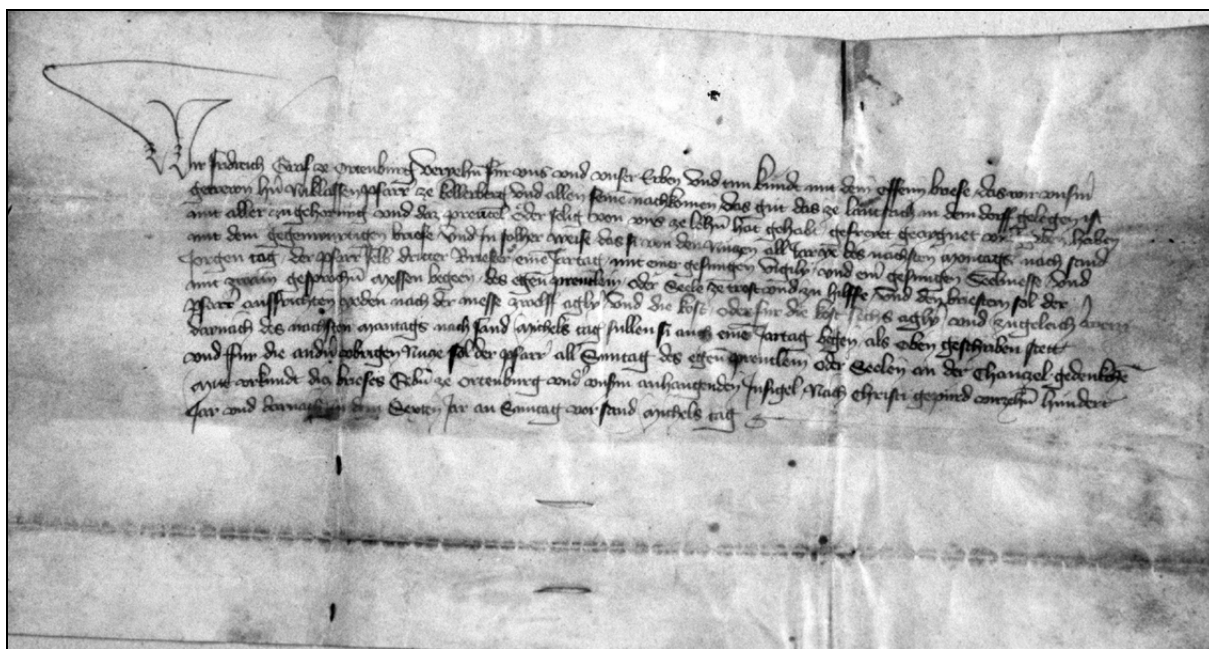
Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 390 (iz graščinskega arhiva Zg. Polskava), nova signatura: A KLA, AUR.

Datacija: anno 1406.

Regest: Ogris, Der Archivalien Austausch, str. 25, št. 1.

Wir Fridreich graf ze Ortenburg⁹ veryeichen für vns vnd vnser erben vnd tun kündt mit dem offenen brieffe, das wir vnserm getrewn hern Niklassen, pfarrer ze Kellerberg, vnd allen seinen nachkomen, das gut das ze Lantsach in dem dorff gelegen ist mit aller zugehorung vnd daz Preutel o^{der} selig von vns ze lehen hat gehabt, gefreyet, geaygnet vnd geben haben mit dem gegenwurtigen brieffe vnd in solher weise, das si von den nuczen all jar ye des nachsten montags nach sand Jorgen tag, der pfarr selb dritter briester einen jartag mit einer gesungen vigily vnd einer gesungen seelmesse vnd mit zwain gesprochen messen begeen, des egenanten Preutlein oder seele ze trost vnd zu hilfpe vnd den briestern sol der pfarrer aussrichten yeden nach der messe zwelff aglyer vnd die kost oder fur die kost sechs aglyer vnd zugeleicher mezz darnach des nachsten mantags nach sand Michels tag sullen sie auch einen jartag begen, als oben geschriben stett, vnd fur die andern obrigen nucze sol der pfarrer all suntag des egenanten preutlein oder seelen an der chancel gedenkchen. Mitt vrkunt dicz briefes, geben ze Ortenburg vnder vnserm anhangenden insigel nach Christi gepurd virzehen hundert jar vnd darnach in dem sexten jar an suntag vor sand Michels tag.

Viseči voščeni pečat ortenburškega grofa Friderika III., pritrjen s pergamentnim trakom (odpadel).

⁹ Friderik III., ortenburški grof († 28. april 1418).

2. 1429 april 26., Rim

Papež Martin V. dovoli vetrinjskemu opatu Janežu in njegovim naslednikom, da sme/-jo posvečevati mašna oblačila in paramente za samostan in njegove cerkve, kakor tudi podeljevati svojim menihom in novicem nižje redove posvečenja.

Orig. perg., 49 x 27,5 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 497, nova signatura: A KLA, AUR.

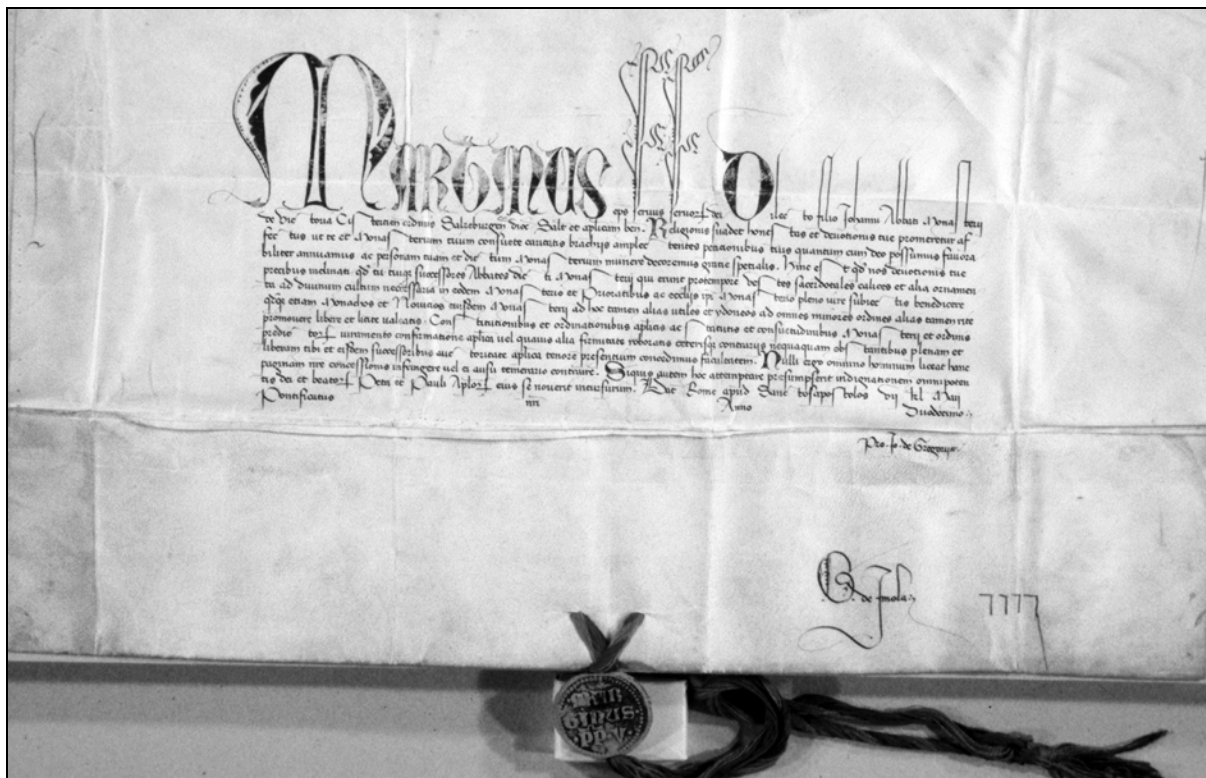
Dorzalna notica (na papirju, prilepljenem na pergament): *Privilegium Martini papae, quod abbates huius monasterii calices et vestes sacerdotales benedicere, nec non minores ordines conferre possint.* – Mlajša datacija (na papirju, prilepljenem na pergament): 1429. – Signature: (na papirju, prilepljenem na pergament): N°. 10. – Mlajša signatura: *ad Fasc. 2^{dum}, Lit. A, N° 48.* – Levo pod pliko: *A. de Dedumiano. – S. Garneris.* – Desno na pliki: *G. de Imola. – Pro. Jo. de Gregoriis.* – Verso: *u. g. D. R. N.* – (pod papirjem, prilepljenem na pergament): *R(egistrata) Lm...*

Regest: Ogris, Der Archivalienustausch, str. 25, št. 2.

MARTINUS episcopus servus servorum Dei.¹⁰ Dilecto filio Johanni abbati monasterii de Victoria cisterciensis ordinis Salzeburgensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Religionis suadet honestus et devotionis tue promeretur affectus, ut te et monasterium tuum consuecte caritatis brachiis amplectentes petitionibus tuis quantum cum Deo possumus favorabiliter annuamus ac personam tuam et dictum monasterium munere decoremus gratie spetialis. Hinc est, quod nos devotionis tue precibus inclinati quod tu tuique successores abbates dicti monasterii, qui erunt protempore (!) vestes sacerdotales, calices et alia ornamenta ad divinum cultum necessaria in eodem monasterio et prioratibus ac ecclesiis ipsi monasterio pleno iure subiectis benedicere, quodque etiam monachos et novicios eiusdem monasterii ad hoc tamen alias utiles et ydoneos ad omnes minores ordines alias tamen rite promovere libere et licite valeatis. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac statutis et consuetudinibus monasterii et ordinis predictorum iuramento confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis ceterisque contrariis nequaquam obstantibus plenam et liberam tibi et eisdem successoribus auctoritate apostolica tenore presentium concedimus facultatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctos apostolos, VII kalendas maii, pontificatus nostri anno duodecimo.

Okrogel viseči svinčeni pečat (bula) papeža Martina V., premera 4 cm, pritrtjen z rdeče-rumeno svileni pleteno vrstico. Na aversu sta na pečatnem polju glavi sv. Petra in Pavla, med njima stoji križ, nad glavama pa je napis: *S(anctus) PA(ulus) in S(anctus) PE(trus)*. Na reversu je napis: *MARTINUS P(a)P(a) V.*

¹⁰ Oddo de Columna, apostolski protonotar. Papež Inocenc VII. (1404–1406) ga je na konzistoriju 12. junija 1405 imenoval za kardinala diakona sv. Jurija ad velum aureum. Na koncilu v Konstanci je bil 11. novembra 1417 izvoljen za papeža Martina V.; umrl je 20. februarja 1431 (*Hierarchia Catholica* I, str. 26, 33, 50).

3. 1446 julij 1., Basel

Koncil v Baslu dovoli vetrinjskemu opatu nositi mitro in druge pontifikalije, ker je njegov samostan zadostno dotiran in uživa med verniki poseben ugled.

Orig. perg., 56,7 x 31,1 cm. Prva polovica prve vrstice bogato okrašena.
Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 591, nova signatura: A KLA, AUR.

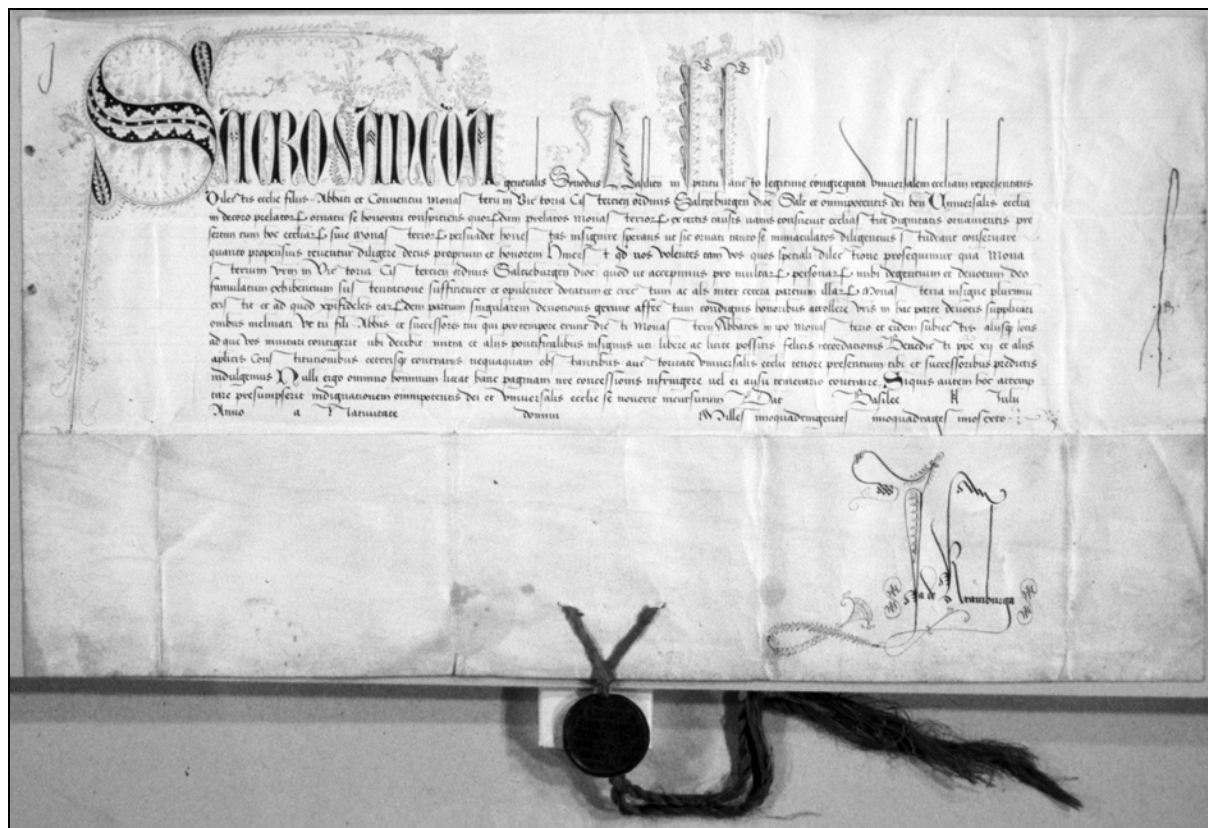
Dorzalna notica (na papirju, prilepljenem na pergament): *Privilegium synodi Basiliensis, quod abbates huius monasterii mitra et aliis pontificalibus insigniis libere uti possint.* – Mlajša datacija (na papirju, prilepljenem na pergament): 1446. – (na pergamentu, z navadnim svinčnikom): 1446, 1/VII 16. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 1454. – Signatura: (na papirju, prilepljenem na pergament): N°. 11. – *Lib. 1mo, N°. 521, Lib. 2do, N°. 610.* – *ad Fasc. 2^{dum}, Lit. A, N°. 48.* – Levo pod pliko: *L. de Olpe. – Pe(trus) de Borutate.* – *Aug.* – Desno na pliki: *Ja. de Krainburga.* – Verso: *Ernestus.* – *Jo. Dinslaker.* – *R(egistrata) episcopus Dunkel....*

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 25, št. 3.

SACROSANCTA generalis synodus Basilicu in spiritu sancto legitime congregata universalem ecclesiam representantis dilectis ecclesie filiis abbati et conventui monasterii in Victoria cisterciensis ordinis Saltzburgensis diocesis, salutem et omnipotentis Dei benedictionem. Universalis ecclesia in decoro prelatorum ornatu se honorari conspiciens quorundam prelatos monasteriorum ex certis causis, variis consuevit ecclesiastice dignitatis ornamentis presertim cum hoc ecclesiarum sive monasteriorum persuadet honestas insignire sperans, ut sic ornati tanto se immaculatos diligentius studeant conservare, quanto propensius tenentur diligere decus proprium et honorem. Hinc est, quod nos volentes tam vos

quos speciali dilectione prosequimur, quam monasterium vestrum in Victoria cisterciensis ordinis Saltzburgensis diocesis, quod ut accepimus pro multarum personarum inibi degentium et devotum deo famulatum exhibendum sustentatione sufficienter et opulenter dotatum et erectum ac alias inter cetera partium illarum monasteria insigne plurimum existit et ad quod christifideles earundem partium singularem devotionis gerunt affectum condignis honoribus accollere vestris in hac parte devotis supplicationibus inclinati, ut tu fili abbas et successores tui, qui pro tempore erunt dicti monasterii abbates, in ipso monasterio et eidem subiectis aliisque locis, ad que vos invitari contigerit, ubi decebit mitra et aliis pontificalibus insigniis uti libere ac licite possitis felicitis recordationis Benedicti pape XII. et aliis apostolicis constitutionibus ceterisque contrariis nequaquam obstantibus auctoritate universalis ecclesie tenore presentium tibi et successoribus predictis indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et universalis ecclesie se noverit incursurum. Datum Basilee, kalendas iulii anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

Okrogel viseči svinčeni pečat (bula), premera 4 cm, pritujen z rdeče-rumeno svileni pleteno vrstico. Na aversu so na pečamem polju kardinali, nad njimi pa je na oblaku Bog oče s pokrčeno desnico; pod oblakom je Sv. duh v podobi goloba. Na reversu je napis: † SACRO S(an)C(t)A GENERALIS SINODVS BASILIENSIS.

4. 1448 julij 30., Rim

Janez, kardinal škof prenestinski, dovoli v papeževem imenu vetrinjskemu opatu Gerhardu na njegovo prošnjo, da sme s svojim kaplanom, če se mudi v samostanskih zadevah v krajih, v katerih ne more dobiti postnih jedi, iz zdravstvenih razlogov uživati meso, razen v dneh posta. Pri izkoriščanju te pravice naj se omeji.

Orig. perg., 35,5 x 20 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 605, nova signatura: A KLA, AUR.

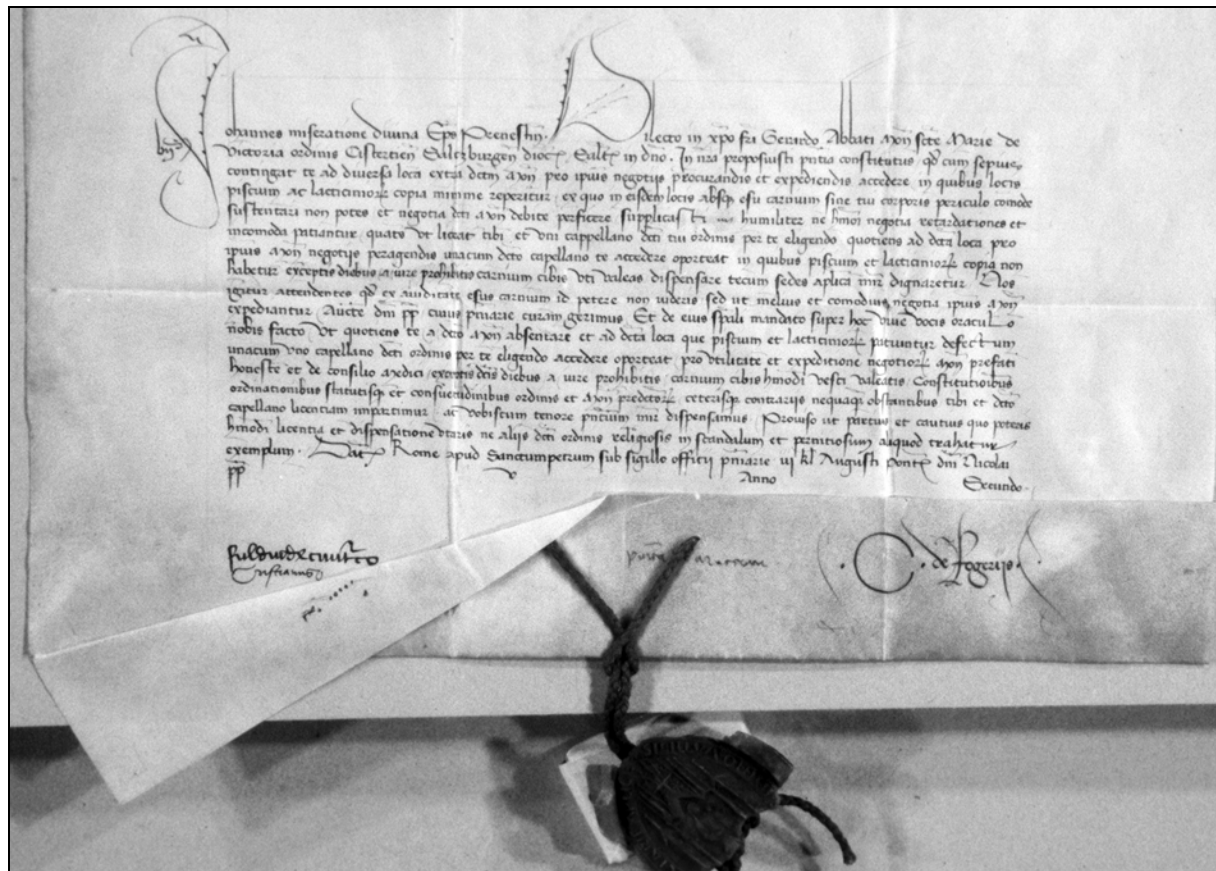
Dorzalna notica (na papirju, prilepljenem na pergament): *Privilegium speciale pro abbate Gerardo, ut extra monasterium cum cappellano suo carnes comedere possit.* – Mlajša datacija (na papirju, prilepljenem na pergament): 1449. – (z navadnim svinčnikom): 1448 30/7 Rim. – Signature (na papirju, prilepljenem na pergament): N°. 12. – (prečrtana): N°. 7 – Pod pliko: *Fulvus de Civitatis custianus.* – Levo na pliki: XII. – Desno na pliki: */purt/ de Marewni. – C. de Rogeriis.* Verso: *I. Marinus.*

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 25, št. 4.

Johannes miseratione divina episcopus Prenestinus¹¹ dilecto in Christo fratri Gerardo abbati monasterii sancte Marie de Victoria ordinis cisterciensis Salczburgensis diocesis, salutem in domino. In nostra proposuisti presentia constitutus, quod cum sepius contingat te ad diversa loca extra dictum monasterium pro ipsius negotiis procurandis et expediendis accedere, in quibus locis piscium ac lacticiniorum copia minime reperitur, ex quo in eisdem locis absque esu carnum sine tui corporis periculo comode sustentari non potes et negotia dicti monasterii debite perficere, supplicasti ius humiliter ne huiusmodi negotia retardationes et incomoda patiantur, quatenus ut liceat tibi et uni cappellano dicti tui ordinis per te eligendo quotiens ad dicta loca pro ipsius monasterii negotiis peragendis unacum dicto cappellano te accedere oporteat, in quibus piscium et lacticiniorum copia non habetur, exceptis diebus a iure prohibitis, carnum cibis uti valeas dispensare tecum sedes apostolica misericorditer dignaretur. Nos igitur attendentes, quod ex aviditate esus carnum id petere non videris, sed ut melius et commodius negotia ipsius monasterii expediantur, auctoritate domini pape, cuius primarie curam gerimus, et de eius speciali mandato super hoc vive vocis oraculo nobis facto, ut quotiens te a dicto monasterio absentare et ad dicta loca, que piscium et lacticiniorum patiuntur defectum unacum uno cappellano dicti ordinis per te eligendo accedere oporteat, pro utilitate et expeditione negotiorum monasterii prefati honeste et de consilio medici exceptis dictis diebus a iure prohibitis carnum cibis huiusmodi vesci valeatis, constitutionibus, ordinationibus statutisque et consuetudinibus ordinis et monasterii predictorum ceterisque contrariis nequaquam obstantibus tibi et dicto cappellano licentiam impartimur ac vobiscum tenore presentium misericorditer dispensamus. Proviso ut parentius et cautius quo poteris huiusmodi licentia et dispensatione utaris ne aliis dicti ordinis religiosis in scandalum et perniciosum aliquod trahatur exemplum. Datum Rome apud sanctum Petrum sub sigillo officii primarie III. kalendas augusti, pontificatus domini Nicolai pape vero anno secundo.

Viseči podolgovati pečat Janeza, prenestinskega kardinala škofa, v rdečem vosku na pleteni laneni vrvici, 4,3 x 4,8 cm, v voščeni skodelici iz naravnega voska, cca. 5,7 x 9 cm, pritrjen z rdečo pleteno vrvico. Na pečatnem polju je na prestolu sedeča devica Marija z Jezusom v naročju. Okoli pečata je napis: * SIGILLVM OFFICII [penite]NCLARIE AP(osto)LICE.

¹¹ Joannes Berardi de Tagliacotio († 21. januar 1449), veliki penitenciar, od 20. oktobra 1421 tarenski nadškof. Papež Evgen IV. (1431–1447) ga je na tretjem konzistoriju (18. decembra 1439) imenoval za kardinala duhovnika sv. Nerija in Ahileja, 7. marca 1444 pa za kardinala škofa prenestinskega (*Hierarchia Catholica* I, str. 473; *Hierarchia Catholica* II, str. 7, 60, 64).

5. 1475 december 24., Rim

Kardinali duhovniki Jakob, Janez Krstnik, Štefan in Avrij ter kardinal diakon Frančišek podeljujejo kapeli sv. Janeza, ki je podrejena župnijski cerkvi sv. Jurija v Kotmari vasi (Köttmannsdorff), 100 dni odpustka.

Orig. perg., 24,3 x 31,8 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 798, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Indulgentiae datae ecclesiae sancti Joannis sub parochia Kottmannsdorff.* – (mlajša): *Haec capella non existit amplius.* – (z navadnim svinčnikom): *Odpustek.* – Mlajša datacija (z navadnim svinčnikom): 24/XII. – (z modrim svinčnikom): 1475. – Signatura (na papirju, prilepljenem na pergament): 710. – Na hrbtu: N. Piroti. – *Exped(itur) ad instan(tiam) domini Friderici Silber.* – Jo. Vanorse. – Q. De Bonattis.

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 25, št. 5.

JACOBUS tituli sancti Chrisogoni,¹² Baptista tituli sancte Anastasie,¹³ Stephanus tituli sancti Adriani,¹⁴ Ausias tituli sancti Vitalis¹⁵ presbyteri et Franciscus sancte Marie nove¹⁶ diaconus, miseratione divina sacrocancte Romane ecclesie cardinales. Universis et singulis christifidelibus pressentia inspecturis visuris pariter et audituris, salutem in deo sempiternam. Quanto frequentius fidelium mentes ad opera devotionis inducimus, tanto salubrius eorum animarum saluti providemus. Cupientes igitur, ut cappella sancti Johannis parochiali ecclesia sancti Georgii in Bocmanstarff Aquilegiensis diocesis congruis frequentetur honoribus et a christifidelibus iugiter veneretur ac in suis structuris et edificiis debite reparetur, conservetur et manuteneatur, utque christifideles ipsi eo libentius devotionis causa confluant ad illam quo ex hoc ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se refectos de omnipotentis dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et sing[u]lis utriusque sexus christifidelibus vere penitentibus et confessis, qui dictam cappellam in sancti Johannis (!) Baptiste, sancti Johannis evangeliste, sancte Anne, Corporis Christi et ipsius cappelle dedicationis festivitibus et diebus a primis vespers usque ad secundas vespers inclusive devote visitaverint anuatim. Et ad reparationem, conservationemque edificiorum calicum, librorum, luminorum aliorumque ornamentorum inibi pro divino cultu necessariorum manus porrexerint adiutrices. Nos cardinales prefati et quilibet nostrum per se, pro singulis festivitibus et diebus prefatis, quibus id fecerint, centum dies de iniunctis eis penitentiis misericorditer in domino relaxamus, presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes literas fieri nostrorum sigillorum consuetorum iussimus et fecimus appensione comuniri. Datum Rome in domibus nostris anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, die vicesimo quarto mensis decembris, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Sixti divina providentia pape quarti anno quinto.

Pet podolgovatih visečih voščeni pečatov iz rdečega voska, v voščenih skodelicah iz naravnega voska, shranjenih v kovinskih škatlicah, pritrjenih z rdečimi pletenimi konopljinimi vrvicami. – Prvi pečat Jakoba Piccolominijskega Amanatija, 6,3 x 9,8 cm (voščena skodelica 7,2 x 10,7 cm), ima pečatno polje razdeljeno na tri dele. Na sredini pod oboki stojijo tri svetniške osebe (leva škof, desna diakon (?)). Na vrhu so neprepoznavni liki oziroma osebe. Na dnu je ščit s kardinalovim grbom (križ deli ščit na štiri polja). Nad njim je galero, iz katerega pada na vsako stran štita po 15 cofkov, simbolov kardinalskega dostojanstva. Okoli pečata je napis: *LA[cobi] T(i)T(uli) S(ancti) CHRISOGONI P(res)B(yteri) CARDI(nalis) PAPIENSIS*. – Drugi pečat kardinala Janeza Krstnika Zena, 6,3 x 10 cm (voščena skodelica 7,2 x 10,8 cm), ima pečatno polje razdeljeno na tri dele. Na sredini pod obokom je podoba sedeče Marije z rokama, sklenjenima v molitev, na njenih nogah pa leži Jezus. Levo in desno od oboka sta dva viseča grma. Nad obokom je glava neprepoznavne osebe (mogoče Boga Očeta), na dnu štita pod obokom pa podoba vstalega Kristusa s križem v levi roki. Levo (in verjetno tudi desno) od Kristusa stojita štita s kardinalovim grbom; nad njima sta galera, iz njiju pa pada na vsako stran ščitov po 15 cofkov. Okoli pečata je napis: ... *ZENI SANCTE MARIE IN PORTIC[o] DLACONI [c]ARDINALIS VEN...* – Tretji pečat kardinala Štefana Nardinija, 6,4 x 10,1 cm (voščena skodelica 7,3 x 11 cm), ima pečatno polje razdeljeno na tri dele. Na sredini na prestolu sedi Bog s križem v roki, levo in desno pa dve svetniški podobi. Skrajno levo in desno stojita še dve svetniški osebi. Na vrhu so upodobljene štiri svetniške osebe v različnih položajih, na dnu pod obokom pa stoji škof v škofovski obleki z mitro, levo in desno od oboka pa stojita dva križa, na katerih sta štita z Nardinijevim grbom. Nad obema križema stojita dva galera. Okoli pečata je napis: *S(igillum) ST(ephani) T(i)T(uli) S(ancti) ADRIANI P(res)B(yte)RI CAR(dinalis) MEDIOLA(nis)*. – Četrty pečat Auxiasa de Podio, 6,5 x 10 cm (voščena skodelica cca. 7 x 11 cm), je precej poškodovan. Na pečatnem polju so

¹² Jacobus Piccolomini Amanati († 10. september 1479), od 23. julija 1460 pavjski škof. Papež Pij II. (1458–1464) ga je na drugem konzistoriju (18. decembra 1461) imenoval za kardinala duhovnika sv. Krizogona, papež Sikst IV. (1471–1484) pa ga je 17. avgusta 1477 imenoval za kardinala škofa tucijskega (*Hierarchia Catholica* II, str. 14, 61, 62, 212).

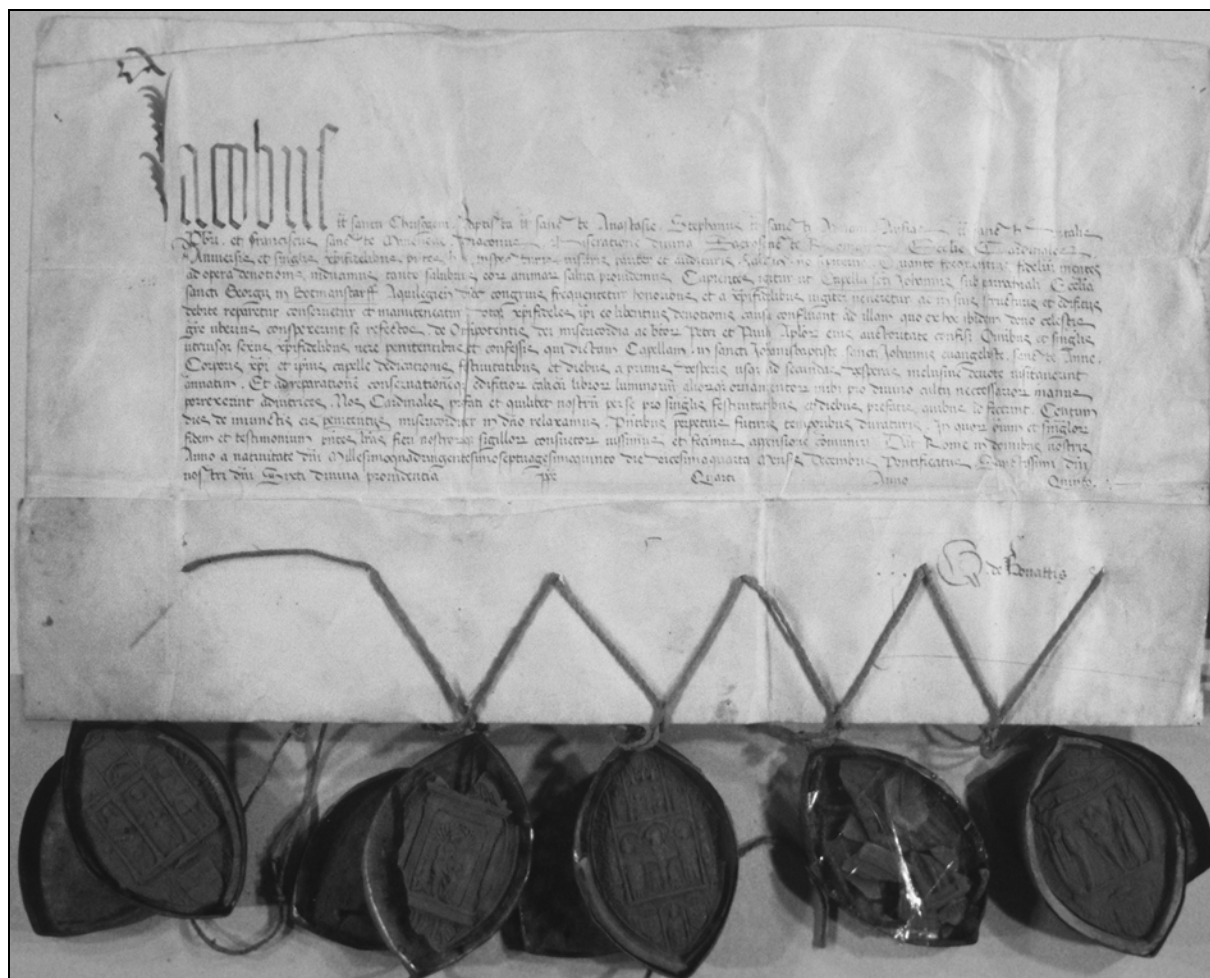
¹³ Joannes Baptista Zeno († 7. maj 1501), apostolski protonotar in nečak papeža Pavla II. (1464–1471), ki ga je na drugem konzistoriju (21. novembra 1468) imenoval za kardinala diakona sv. Marije in Portico. Okoli leta 1470 je bil imenovan za kardinala diakona sv. Anastazije, papež Sikst IV. pa ga je 8. oktobra 1479 imenoval za kardinala škofa tucijskega (*Hierarchia Catholica* II, str. 15, 61, 67).

¹⁴ Stephanus Nardini († 22. oktober 1484), doktor obojega prava, kanonik v Ferrari in od 13. novembra 1461 milanski nadškof. Papež Sikst IV. ga je na drugem konzistoriju (7. maja 1473) imenoval za kardinala diakona sv. Hadrijana, leta 1476 pa za kardinala duhovnika sv. Marije prek Tibere (*Hierarchia Catholica* II, str. 17, 64, 66, 188).

¹⁵ Auxias de Podio († 2./3. september 1483), od 18. septembra 1458 monrealski nadškof. Papež Sikst IV. ga je na drugem konzistoriju (7. maja 1473) imenoval za kardinala duhovnika sv. Vitala, konec leta 1477 pa za kardinala duhovnika sv. Sabine (*Hierarchia Catholica* II, str. 17, 65, 196).

¹⁶ Franciscus Gonzaga († 21. oktober 1483), apostolski protonotar, po rodu iz Mantove. Za kardinala diakona sv. Marije Nove ga je imenoval papež Pij II. na drugem konzistoriju (18. decembra 1461) (*Hierarchia Catholica* II, str. 14, 67).

na sredini tri stoječe osebe (v sredini Marija z Jezusom v naročju), na dnu pa je ščit s kardinalovim grbom. Nad njim je galero, iz katerega pada na vsako stran štita 15 cofkov. Nad galerom je prečka z nejasnim napisom. Okoli pečata je napis: *AVSLAS T(i)T(uli) S(ancti) VITALIS PR(esbyteri) [ca]RDINA(lis)* – Peti voščen podolgovati pečat kardinala Frančiška, 6,7 x 10,1 cm (voščena skodelica 7,4 x 11,2 cm), ima pečamo polje razdeljeno na dva dela. Na sredini pred "templjem" stoji Marija z Jezusom v naročju, levo in desno pa stojita dve svetiški osebi. Na dnu je ščit s kardinalovim grbom. Nad njim je galero, iz katerega pada na vsako stran štita po 15 cofkov. Nad galerom je prečka z nejasnim napisom. Okoli pečata je napis: *S(igillum) FRANCISCI S(ancte) MARIE NOVE DIAC(oni) CARDINALI(s) GONZAGA* (poškodovan).

6. 1487 december 14., s. 1.

Hans Tuchel, meščan "zu Rottenmann", prodal z dovoljenjem svoje žene Magdalene svojemu svaku in beljaškemu meščanu Blažu Lasarinu za 500 ogrskih goldinarjev štiri hube v Vnanjih Goricah pri Vrhniki in eno v Šmartnem ob Savi.

Orig. perg., 46,5 x 22,7 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 861, nova signatura: A KLA, AUR.

Mlajša datacija (dan in mesec z navadnim svinčnikom): 1487 14/12. – Signaturi: N°. 11. – (mlajša): N. 536/1 anno 1834.

Objava: GZL VI, št. 62.

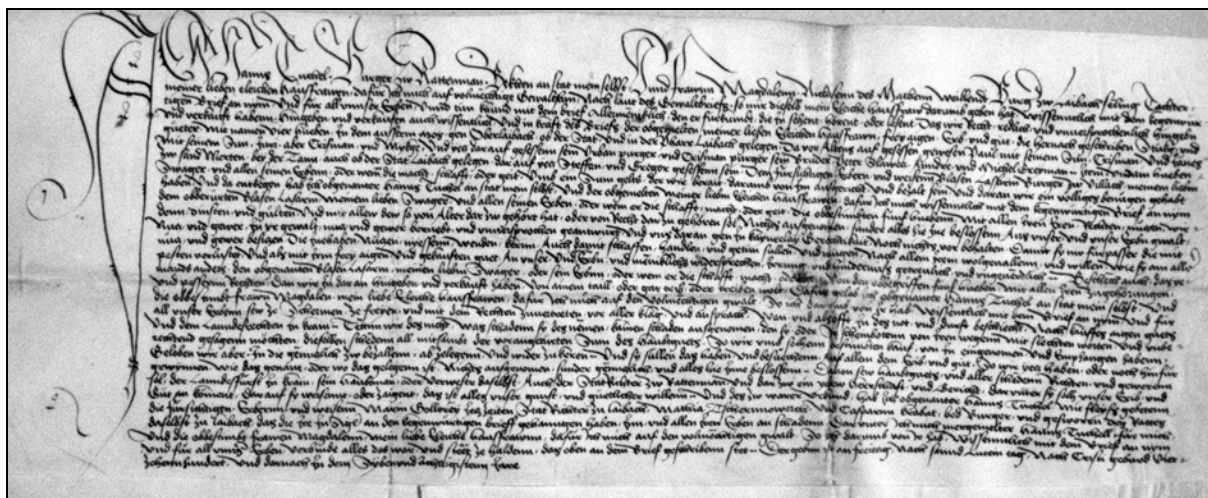
Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 25, št. 5.

Prim.: Žontar, Villach und der Südosten, str. 471.

Ich Hanns Tuchel, burger zw Rattenman, bekhen an stat mein selbst vnnnd frawnn Magdalen, Niclasenn des Mathenn weilendt burger zw Laibach tachter (!) meiner lieben eleichen hausfrawen, dafür ich mich auf volmechtige gewaltsam nach laut des gewaltbriefs, so mir dieselb mein eleiche hausfraw darumb geben hat wissenntlich mit dem kegenwürtigen brief an mein vnd fur all vnnser erben vnnnd tun khund mit dem brief allermeniklich, den er furkumbt, die zu sehent, horent oder lesent, das wir recht, redlich vnd vnuersporochenlich hingeben vnd verkauft habenn, hingeben vnd verkaufen auch wissentlich vnd in kraft des briefs der obgemelten meiner lieben eleichen hausfrawn frey aigen, erb vnd gut die hernach geschriben stukg vnd gueter mit namen vier hueben zu dem Ausserm mos gen Oberlaibach ob der stat vnd in der pharr Laibach gelegen, da vor altens auf gesessen gewesen Paul mit seinem sun, Crisman vnd Janes mit seinem sun, zwei aber Crisman vnd Mykge vnd yecz darauf gesessen sein Urban purger vnd Crisman purger, sen bruder, Peter Slawecz, Anndre vnd Michel Greyman. Item vnd ain hueben zw sand Merten bey der Tann, auch ob der stat Laybach gelegen, dar auf yecz Steffan vnd Gregor gesessen sein, dem fursichtigen erbern vnd weisenn Blasen Lasarin, burger zw Villach, meinem lieben swager vnd allen seinen erben oder wem die macht, schafft oder geit vmb ein sum gelts, der wir berait darumb von ihm ausgericht vnd bezahlt sein vnd daran wie ein vo'lliges benügen gehabt haben vnd da entkegen hab ich obgenanter Hanns Tuchel an stat mein selbst vnd der obgemelten meiner liebm eleichen hausfrawen, dafür ich mich wissentlich mit dem kegenwurtigen brief an nymdem obberurten Blasen Lasarin, meinem lieben swager vnd allen seinen erben oder wem er die schafft. Macht oder geit die obbestimbtan funf huebenn mit allen treu eren, rechten, mugen, wirdenn, dinsten vnd gülten vnd mir allen dew so von alter dar zw gehört hat oder von recht dar zu gehören sol, nichts ausgenommen, sunder alles hie zue beslossen aus vnser vnd vnser erbn gwalt, nucz vnd gewer, zu ir gewalt, nucz vnd gewer beruebt vnd vnuersprochen geantwort vnd vns daran gen zu kaynerlay gerechtigkeit, noch nichts vor behalten, damit sy nw furpasser die mit nucz vnd gewer besiczen, die zuhaben, nuczenn, nyessenn, wenden, kerun, auch damit schaffen, handeln vnd getun sullen vnd mugen nach allem irem wolgeuallenn vnd willen, wie sy ann alle pesten verlustet vnd als mit irm frey aigen vnd gekauften guet an vnser vnd vnsre erbn vnd meniklichs widersprechen, irrung vnd hindernuss getreulich vnd vngeuerdlich. Beschech auch, das yemands anders den obgenanten Blasen Lasarin, meinen liebm swager oder sein erbnn oder wem er die schafft, macht oder geit von den obbegriffen funf hueben mit allen iren zugehörungen vnd pessernn rechten, dan wie in dar an hingeben vnd verkauft haben von ainem taill oder gar triboder treiben wolt, dafür gelob ich obgenanter Hanns Tuchel an stat mein selbst, die obbestimbt frawn Magdalen, mein liebe eleiche hausfrawen, dafür ich mich auf den volmechtigen gwalt, so ich dar vmb von ir habwissentlich mit dem brief an nym vnd für all vnser erbenn sew ze schermen, ze freyen vnd mit dem rechten zuuertreten vor aller klag vnd ansprach, wan vnd absofft in des not vnd durft beschiecht nach kauffes aigen guets vnd dem lanndesrechten in Krain. Tettnn wir des nicht, was schadenn sy des nemmen, kainen schaden ausgenommen, den sy oder ir scheinbotenn von iren wegenn mit schlechten Worten vnd vnberechtend gesagenn möchten, dieselben schedenn all mitsambt vorangerürten sum des haubtguets, so wir vmb solhenn bestimbtan kauf von in eingenomen vnd emphanen habenn. Geloben wir aber in die genczlich zw bezallenn, abzelegenn vnd widerzukeren vnd sy sullen das haben vnd besuechenn auf allem dem erib vnd gut, so wir yecz haben oder noch hinfür gewynnen, wie das genant oder wo das gelegenn ist, nichts

ausgenommen, sunder genczlich vnd alles hie inne beslossen. Dauon sew hauptguets vnd aller schedenn richten vnd gewerenn sol, der lanndesfürst in Krain, sein hauptman oder verweser daselbst, auch der statrichter zw Rattenman vnd dar zw ein yeder herrschaft vnd gericht, dar vnter sy solh vnser erib vnd gut an koment, dar auf sy weissennt oder zaigent, das ist alles vnser gunst vnd guetlicher willenn, vnd des zw warer vrkund hab ich obgenanter Hanns Tuchel mit fleyss gebetenn die fürsichtigen erberenn vnd weissen Marin Gollorey, yecz zeiten statrichter zu Laybach, Mathia Tschernnowerch vnd Casparnn Krabat, bed burger vnd gesworen des rattes daselbst zu Laybach, das die ire insigelen an den kegenwurtigen brieff gehangenn haben, inn vnd allen iren erben an schadenn, dar vnter ich mich mergemelter Hanns Tuhell für mich vnd die obbestimbt frawen Magdalenn, mein liebe eleiche hausfrawnn, dafür ich mich auf den volmechtigen gwalt, so ich dar vmb von ir hab wissentlich mit dem brief an nym vnd für all vnnser erben verbinde alles das war vnd steet ze haldenn das oben an dem brief geschribenn stet. Der gebnn ist an freitag anch sannd Lucein tag nach Cristi geburd vierzehennhundert vnd darnach in dem sybenvndachtigstenn jare.

Trije viseči vošeni pečati ljubljanskega sodnika Marina Goloreja, ter ljubljanskih meščanov Matije Černovrha in Gašperja Krabata, pritrjeni s pergamentnimi trakovi; vsi odpadli.

7. 1492 april 18., Rim

Kardinali Roderik, Oliver, Hieronim, Dominik, Anton, Rafael in Frančišek podeljujejo cerkvi blažene Device Marije v Ziljici (Gailitz) pri Podklostru (Arnoldstein) 100 dni odpustka.

Orig. perg., 66,5 x 51,2 cm. Pečati so odpadli, ohranjene so le štiri prazne kovinske škatlice.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 888, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Pro ecclesia beate Marie in Geilitz indulgentia 100 dierum in perpetuum concessa a Roderico cum 6 aliis cardinalibus si quis peracta confessione devote visitaverit et ibidem auxiliatrices manus pro ecclesia necessitatibus peraxerit in feria 6. post inventionem sancte Crucis, feria 3. pentecostes, in festo sanctorum apostolorum Petri et Pauli, in nativitate beate virginis Marie et festo dedicationis ecclesie 1492.* – (mlajša, z navadnim svinčnikom): *Indulgentia ad 100 dies Gailitz.* – Signatura: N° 10. – Desno na pliki: *P. de Ben....* – *P. Amiti.* – Verso: *Fabritius Ingurimus.*

Regest: Ogris, Der Archivalien Austausch, str. 25, št. 7.

RODERICVS Portuensis,¹⁷ Oliverius Sabinensis episcopi,¹⁸ Jeronimus tituli sancti Crisogoni,¹⁹ Dominicus tituli sancti Clementis,²⁰ Antoniotus tituli sancte Anastasie²¹ presbyteri, Raphael sancti Georgii ad velum aureum²² et Franciscus sancti Eustachii²³ diaconi miseratione divina sacrosancte Romane ecclesie cardinales, universis et singulis christifidelibus presentes litteras inspecturis, salutem in domino sempiternam. Quanto frequentius fidelium mentes ad opera devotionis inducimus, tanto salubrius animarum suarum saluti providemus. Cupientes igitur, ut capella beate Marie an der Golitz Aquilegiensis diocesis ad quam sicut accepimus, dilecti nobis in Christo Martinus preposite, Leonhardus Stiffer et Johannes Snebeis laici dicte diocesis singularem gerunt devotionem congruis frequentetur honoribus et a christifidelibus iugiter veneretur nec non libris, calicibus, luminaribus, ornamentis ecclesiasticis ac rebus aliis pro divino cultu neccessariis (!) decenter muniatur dictaque capella in suis structuris et edificiis debite reparatur, conservetur et manuteneatur ac christifideles ipsi eo libentius ad dictam capellam causa devotionis confluant et ad munionem, reparationem, conservationem et manutentionem huiusmodi manus promptius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem dono celestis gracie uberius conspexerint se refectos predictorum laicorum nobis super hoc humiliter supplicantium petitionibus inclinati, nos cardinales prefati videlicet nostram de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum, eius auctoritate confisi omnibus et singulis christifidelibus predictis utriusque sexus vere penitentibus et confessis, qui dictam capellam in ferie sexte post inventionem sancte Crucis ac ferie tercię pen[te]costes et predictorum sanctorum Petri et Pauli apostolorum ac nativitatis sancte Marie virginis et ipsius capelle dedicationis festivitatum diebus a primis vesperis usque ad secundas vespas inclusive devote visitaverint annuatim et ad premissa manus porrexerint adiutrices pro singulis diebus festivitatum predictis, quibus id fecerint, centum dies de iniunctis eis penitentiis misericorditer in domino relaxamus presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. In quorum omnium et singulorum premissorum fidem

¹⁷ Rodericus de Lanzol-Borja, nečak papeža Kalista III. (1455–1458), zakristan v Valenciji in od 1458 valencijski nadškof. Njegov stric papež ga je na prvem konzistoriju (17. septembra 1456) imenoval za kardinala diakona sv. Nikolaja v Tullianu. Papež Sikst IV. ga je 30. avgusta 1471 povišal v kardinala škofa v Albanu, 24. julija 1476 pa v kardinala škofa portuenskega in sv. Rufina. Kardinali so ga na konklavi 11. avgusta 1492 izvolili za papeža Aleksandra VI.; umrl je 18. avgusta 1503 (*Hierarchia Catholica* II, str. 12, 21, 59, 60, 67, 261).

¹⁸ Oliverius Carafa († 20. januar 1511), od konca leta 1458 neapeljski nadškof. Papež Pavel II. ga je na prvem konzistoriju 18. septembra 1467 imenoval za kardinala duhovnika sv. Petra in Marcelina, 5. septembra 1470 pa za kardinala duhovnika sv. Evzebij. Njegov naslednik Sikst IV. ga je 24. julija 1476 povišal v kardinala škofa v Albanu, 31. januarja 1483 pa v kardinala škofa sabinskega. Papež Pij III. (1503) naj bi ga 29. novembra 1503 imenoval za kardinala škofa ostijskega in velletrenskega, čeprav je umrl že 18. oktobra 1503. Bolj verjetno je, da je imenovanje podpisal njegov naslednik Julij II. (*Hierarchia Catholica* III, str. 3, 14, 59, 61–63, 200).

¹⁹ Hieronymus Bassus de Ruvere († 1. september 1507), od 1472 albinganenski in od oktobra 1476 recanatski škof, nečak papeža Siksta IV., ki ga je na četrtem konzistoriju (10. decembra 1477) imenoval za kardinala duhovnika sv. Balbine, 17. septembra 1479 pa za kardinala duhovnika sv. Krizogoma. Papež Aleksander VI. ga je 31. avgusta 1492 povišal v kardinala škofa prenestinskega. Tudi njega naj bi papež Pij III. imenoval za kardinala škofa sabinskega, čeprav je umrl že 18. oktobra 1503. (*Hierarchia Catholica* II, str. 18, 59, 61, 62, 84, 220; *Hierarchia Catholica* III, str. 3).

²⁰ Dominicus de Ruvere († 22. april 1501), subdiakon, komornik in nečak papeža Siksta IV., od 11. februarja 1479 nadškof v Tarentaiseu v Franciji. Papež Sikst IV. ga je na petem konzistoriju (10. februarja 1478) imenoval za kardinala duhovnika sv. Vitala, 13. avgusta 1479 pa za kardinala duhovnika sv. Klementa (*Hierarchia Catholica* II, str. 18, 62, 65, 245).

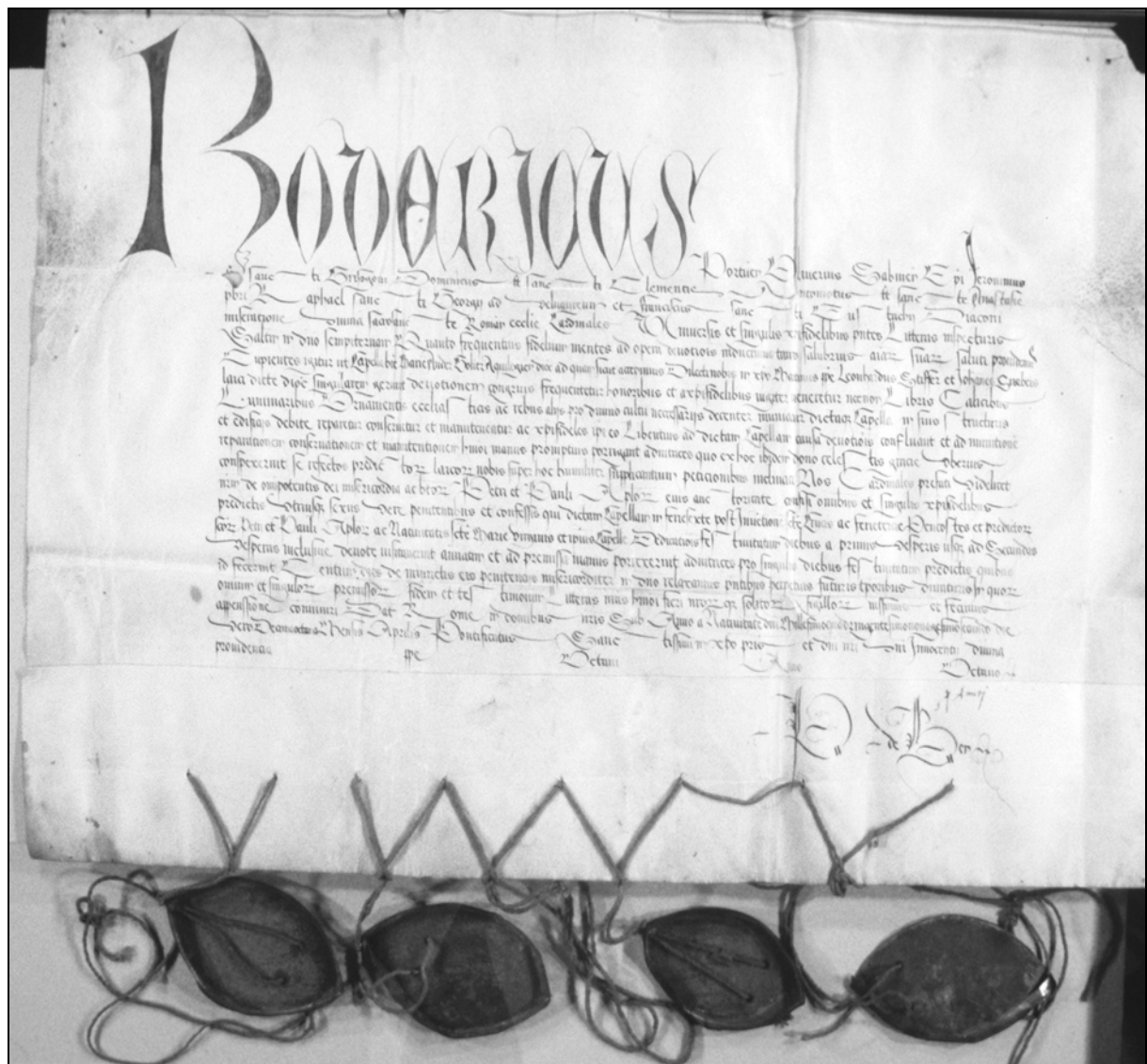
²¹ Antoniotus Pallavicini († 10. september 1507), od 15. junija 1484 ventimiglijski in od 27. januarja 1486 orenški škof. Papež Inocenc VIII. (1484–1492) ga je na konzistoriju 9. marca 1489 imenoval za kardinala duhovnika sv. Anastazije. Marca 1489 naj bi napredoval v kardinala duhovnika sv. Prahse, 10. aprila 1503 v kardinala škofa tuskulskega, 22. decembra 1503 pa v kardinala škofa prenestinskega. Prvega julija 1504 naj bi bil imenovan tudi za kardinala duhovnika sv. Štefana na gori Coelio (*Hierarchia Catholica* II, str. 21, 60, 61, 64, 65, 99; *Hierarchia Catholica* III, str. 4).

²² Raphael (Sansonus) Riario († 9. julij 1521), apostolski protonotar in nečak papeža Siksta IV., ki ga je na četrtem konzistoriju (10. decembra 1477) imenoval za kardinala diakona sv. Jurija ad velum aureum. Maja 1480 naj bi bil imenovan za kardinala duhovnika sv. Lovrenca v Damasku, 29. novembra 1503 je bil povišan v kardinala škofa v Albanu, 3. avgusta 1507 v kardinala škofa sabinskega, 22. septembra 1508 v kardinala škofa portuenskega, 20. januarja 1511 pa v kardinala škofa ostijskega. Do 22. junija 1517 je opravljal tudi službo vicekanclerja papeške države. Med septembrom 1498 in septembrom 1506 je bil administrator škofije Viterbo, od julija 1508 do novembra 1511 administrator škofije Arezzo, od decembra 1511 do 9. aprila 1516 administrator škofije Savona in od septembra 1518 administrator nadškofije Pisa (*Hierarchia Catholica* II, str. 18, 55, 56, 66, 269; *Hierarchia Catholica* III, str. 3, 58, 64, 116, 274, 291, 335).

²³ Franciscus Todeschini-Piccolomini, apostolski protonotar, od 6. februarja 1460 do 1503 administrator nadškofije Siena. Kot svojega nečaka ga je papež Pij II. na prvem konzistoriju (5. marca 1460) imenoval za kardinala diakona sv. Evstahija. Na konklavi 22. septembra 1503 je bil izvoljen za papeža Pija III., a je že po slabem mesecu, tj. 18. oktobra, umrl (*Hierarchia Catholica* II, str. 235; *Hierarchia Catholica* III, str. 16, 33, 297).

et testimonium litteras nostras huiusmodi fieri nostroque solitorum sigillorum iussimus et fecimus appensione communiri. Datum Rome in domibus nostris sub anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, die vero decima octava mensis aprilis, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Innocentii divina providencia pape octavi anno octavo.

Sedem podolgovatih visečih voščenih pečatov rdeče barve kardinalov Roderika, Oliverja, Hieronima, Dominika, Antona, Rafaela in Franciška v železnih škaticah, pritrjenih z rdečo pleteno vrstico, odpadlo.

8. 1498 maj 15., Čedad

Frančišek Malonus, generalni vikar oglejskega patriarha Dominika Grimanija, potrjuje opatu Janezu Gruberju in podklosterskemu samostanu (Arnoldstein) vse njegove privilegije in inkorporacije cerkva v Gorjah (Göriach), Šmohorju (Hermagor) in Sv. Juriju (pred Pliberkom) v Ziljski dolini (St. Georgen (vor dem Bleiberg) im Gailtal) ter oprošča samostan tudi jurisdikcije arhidiakona "usque ad revocationem sedis patriarchalis".

Orig. perg., 40,8 x 22,7 cm.

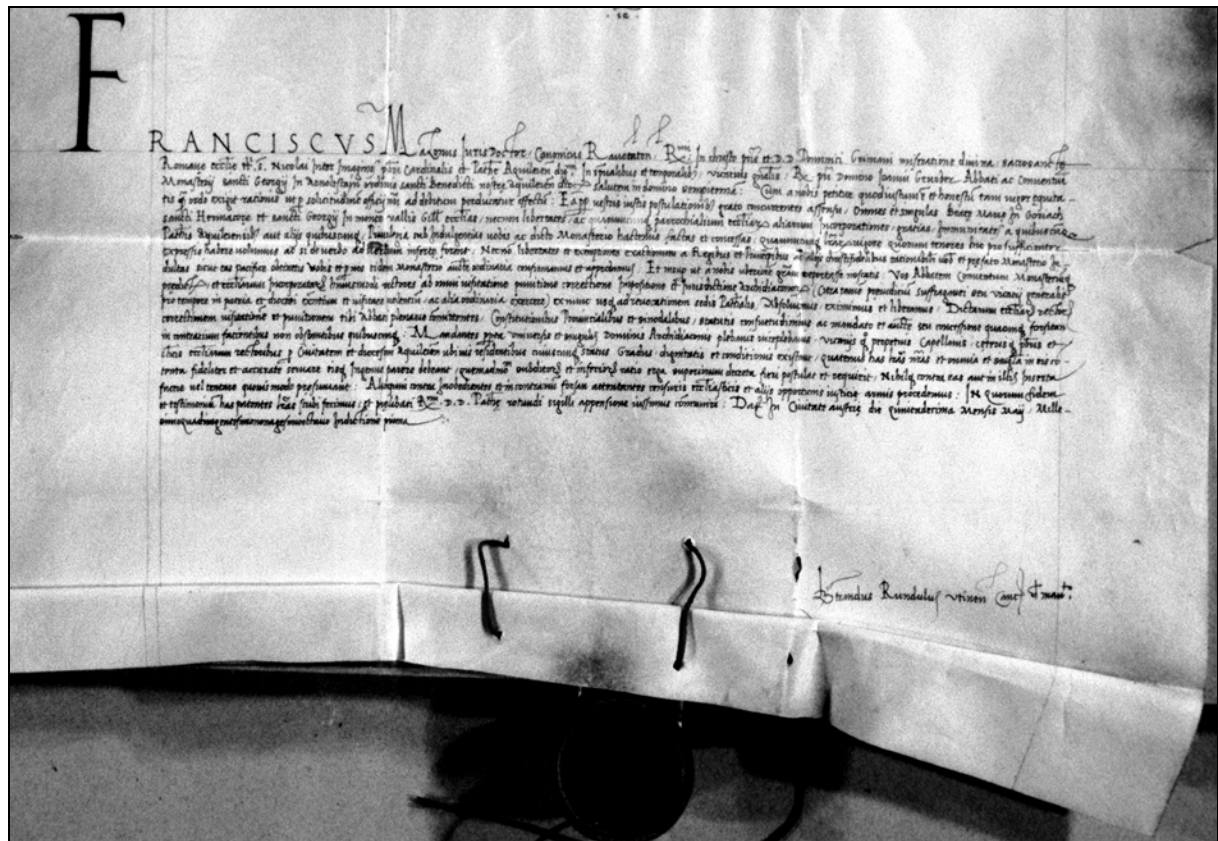
Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 940, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Autoritas abbatis privilegii ecclesias hic ad Arnoldstain pertinentes. – Privilegia a patriarcha propter parochiam s. Hermachorae, sed non valida, ut caetera & – Das auch keim ertzpriester in kein zu uns(erm) closter gehörigen pfarr zu visitiren. – Johannes Grueber abbas. – Datacija (dan, mesec in kraj z navadnim svinčnikom): 1498 15/5 Čedad. – XXXVII. – XXXVII. (!) – Signature (z rdečim svinčnikom): 5. – N° 11. – E. – Desno pod pliko: Bertrandus Rundulus Vtinenensis cancellarius ad mandato.*

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 25–26, št. 8.

FRANCISCUS Malonus iuris doctor, canonicus Raventatensis, reverendissimi in Christo patris et domini domini Dominici Grimani miseratione divina sacrosancte Romanę ecclesię tituli sancti Nicolai inter imagines presbiteri cardinalis et patriarchę Aquileiensis dignissimi, in spiritualibus et temporalibus vicarius generalis, reverendissimi patri domino Joanni Gruober abbati ac conventui monasterii sancti Georgii in Arnoltstain ordinis sancti Benedicti nostrę Aquileiensis diocesis, salutem in domino sempiternam. Cum a nobis petitur, quod iustum est et honestum tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes et singulas beatę Marię in Goriach, sancti Hermacore et sancti Georgii in monte vallis Gill ecclesias, necnon libertates ac quarumcunque parrochialium ecclesiarum aliarum incorporationes, gratias, immunitates a quibuscumque patriarchis Aquileiensibus aut aliis quibuscumque privilegia sub indulgentias vobis ac dicto monasterio hactenus factas et concessas quarumcunque literarum vigore, quorum tenores hic pro sufficienter expressis habere volumus ac si de verbo ad verbum insertę forent, nec non libertates et exemptiones exactionum a regibus et principibus ac aliis christifidelibus rationabiliter vobis et prefato monasterio indultas sicut eas pacifice obtinetis vobis et per nos eidem monasterio auctoritate ordinaria confirmamus et approbamus. Et insuper, ut a nobis uberiores gratias reportasse noscatis, vos abbatem conventum monasteriumque predictarum et ecclesiarum incorporatarum huiusmodi rectores ab omni visitatione, punitione, correctione, prepositione et iurisdictione archidiaconorum (citra tamen prejudicium suffraganei seu vicarii generalis pro tempore in patria et diocesi existentium et visitare volentium ac alia ordinaria exercere), ex nunc usque ad revocationem sedis patriarchalis absolvimus, eximimus et liberamus. Dictarum ecclesiarum rectores correctionem visitationem et punitionem tibi abbati plenarie committentes, constitutionibus provincialibus et sinodalibus, statutis, consuetudinibus ac mandato et auctoritate seu concessione quacumque forsitan in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Mandantes propterea universis et singulis dominis archidiaconis, plebanis, viceplebanis, vicariis quoque perpetuis, capellanis, ceterisque presbyteris et clericis ecclesiarum rectoribus per civitatem et diocesim Aquileiensem ubivis residentibus cuiuscunque status, gradus, dignitatis et conditionis existant, quatenus has literas nostras et omnia et singula in eis contenta fideliter et accurate servare eisque ingenue parere debeant, quemadmodum subditorum et inferiorum ratio erga superiorum decreta fieri postulat et requirit, nihilque contra eas aut in illis inserta facere vel temptare quovis modo presumant. Alioquin contra inobedientes et in contrarium forsitan attentantes censuris ecclesiasticis et aliis opportunis iusticię armis procedemus. In quorum fidem et testimonium has patentes literas scribi fecimus et prelibati reverendissimi domini domini patriarche rotundi sigilli appensione iussimus communire. Datum in Ciuitate Austrię, die quintadecima mensis maii, millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo, indictione prima.

Okrogel viseči pečat oglejskega patriarha Dominika Grimanija v rdečem vosku, premera 3,4 cm, v leseni škatlici, premera 4,8 cm, pritrjen z rdečo pleteno vrvico. Na pečatnem polju je štít z Grimanijevim grbom, iz njega se dviga križ, nad njim pa je galero, iz katerega pada na vsako stran štita po 15 cofkov. Okoli pečata je napis: *DOMINICI GRIMANO CAR(dinalis) ET PATR(iar)HE AQVILE(iensis).*

9. 1506 januar 28., s. 1.

Oglejski generalni vikar Marcus de Mapheis podeljuje opatu Juriju Magensbergu, samostanu sv. Jurija v Podkloštru (Arnoldstein) in inkorporiranim župnijam v Gorjah (Göriach), Šmohorju (Hermagor) in Sv. Juriju (pred Pliberkom) v Ziljski dolini (St. Georgen (vor dem Bleiberg) im Gailtal) privilegij, da so izvzeti iz jurisdikcije arhidakona in podrejeni opatu.

Orig. perg., 42,7 x 24,8 cm.

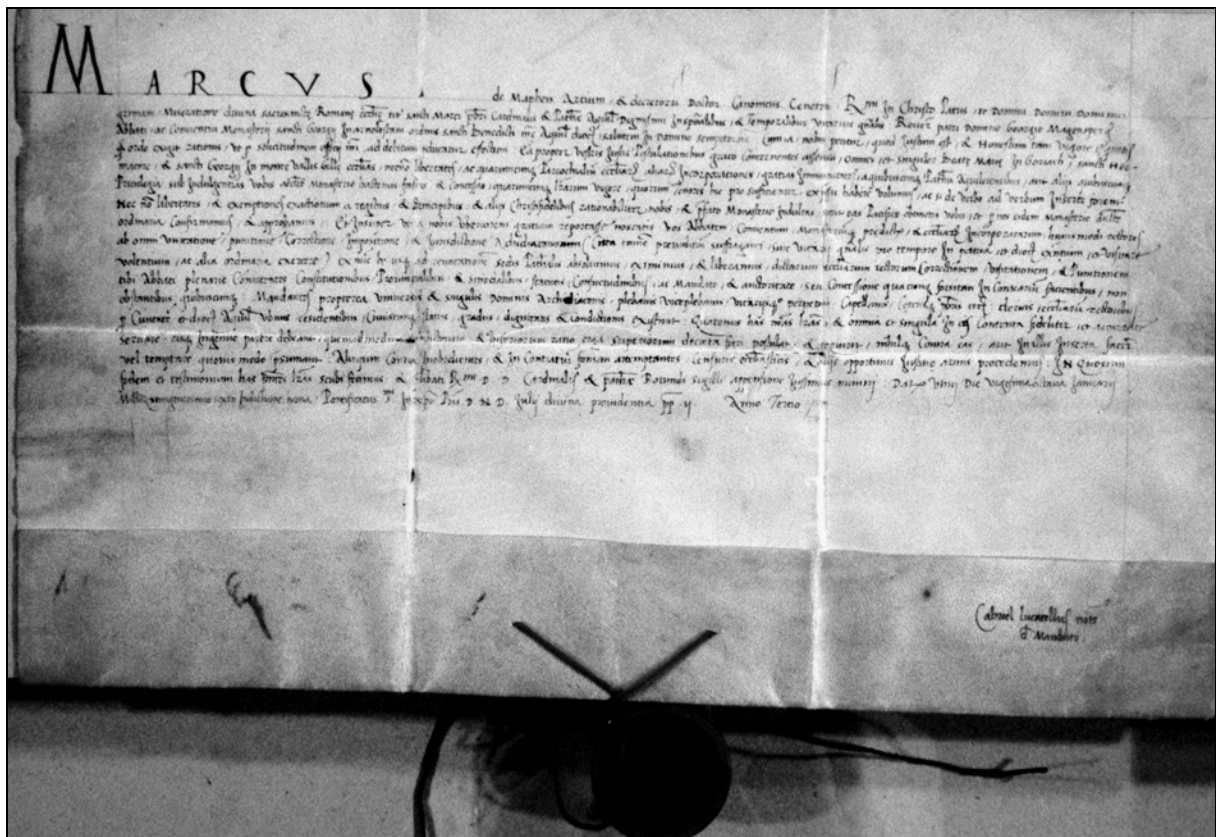
Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1038, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Privilegium Aglier Georgio abbati quoad iura s. Hermachorae, in Göriach, s. Georgii ac incorporatarum ecclesiarum, concessum 1506.* – Pro sic Georgio Mägschperger. – Signature: XXXVIII. – N°. 12. – (z rdečim svinčnikom): 6. – (z navadnim svinčnikom): M. – Desno na pliki: *Gabriel Lucacellus notarius ad mandato.*

Regest: Ogris, Der Archivalienaustausch, str. 26, št. 9.

MARCVS de Mapheis artium et decretorum doctor, canonicus Cenetensis, reverendissimi in Christo patris et domini domini Dominici Grimani, miseratione divina sacrosanctę Romanę ecclesię tituli sancti Marci presbyteri cardinalis et patriarchę Aquileiensis dignissimi in spiritualibus et temporalibus vicarius generalis. Reverendi patri domino Georgio Magensperger, abbati ac conventui monasterii sancti Georgii in Arnoltstain ordinis sancti Benedicti nostrę Aquileiensis diocesis, salutem in domino sempiternam. Cum a nobis petitur, quod iustum est et honestum tam vigore est gratis, que ordo exigit rationis, ut per sollicitudinem officii nostri ad debitum educatur effectum. Eapropter vestris iustis postulationibus grato conttenentes assensu, omnes et singulos beatę Marię in Goriach, sancti Hermacore et sancti Georgii in monte vallis Gilleę ecclesias, necnon libertates ac quarumcunque parrochialium ecclesiarum aliarum incorporationes, gratias immunitates, a quibuscunque patriarchis Aquileiensibus aut aliis quibuscunque privilegia sub indulgentias vobis ecclesiastico monasterio hactenus factas et concessas quarumcunque literarum vigore, quorum tenores hic pro sufficienter expressis habere volumus ac si de verbo ad verbum inserte forent, nec non libertates et exemptiones exactionum a regibus et principibus et aliis christifidelibus rationabiliter nobis et prefato monasterio indultas, sicut eas pacifice obtinetis vobis et per nos eidem monasterio auctoritate ordinaria confirmamus et approbamus et insuper ut a nobis uberiores gratias reportasse noscatis, vos abbatem, conventum, monasteriumque pŕedictos et ecclesiarum incorporatarum huiusmodi rectores ab omni visitatione, punitione, correctione, impositione et iurisdictione archidiaconorum (citra tamen preindi suffraganei sive vicarii generalis pro tempore in patria et diocesi existentium et visitare volentium ac alia ordinaria exercere) ex nunc et usque ad revocationem sedis patriarchalis absolvimus, eximimus et liberamus, dictarum ecclesiarum rectorum correctionem, visitationem et punitionem tibi abbati plenarie comittentes constitutionibus provincialibus et sinodalibus, statutis, consuetudinibus ac mandato et auctoritate seu concessione quacunque forsitan in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque, mandantes propterea universis et singulis dominis archidiaconis, plebanis, viceplebanis, vicariis que perpetuis, capellanis, ceterisque presbyteris ecclesiis, cetera clericis ecclesiarum rectoribus per civitatem et diocesim Aquileiensem ubivis residentibus, cuiuscunque status, gradus, dignitatis et conditionis existant. Quatenus has nostras literas et omnia et singula in eis contenta fideliter et accurate servare eisque ingenue parere debeant, quemadmodum subditorum et inferiorum ratio erga superiorum decreta fieri postulat et requirit, nihilque contra eas aut in illis inserta facere vel temptare quovis modo presumant. Alioquin contra inobedientes et in contrarium forsitan attentantes censuris ecclesiasticis et aliis opportunis iusticię armis procedemus. In quorum fidem et testimonium has patentes literas scribi fecimus et prelibati reverendissimi domini domini cardinalis et patriarche rotundi sigilli appensione iussimus communire. Datum Utini, die vigesima octava ianuarii millesimo quingentesimo sexto, indictione nona, pontificatus sanctissimi in Christo patris domini nostri domini Julii divina providentia pape II. anno tertio.

Okrogel viseči pečat oglejskega generalnega vikarja Marka de Mapheisa iz rdečega voska, premera 4 cm, v leseni skodelici, premera 5 cm, pritrjen z rdečo pleteno vrivico. Okoli pečata je napis: ... *AQV(ileiensis)* ... (poškodovan).

10. 1506 marec 19., Dunajsko Novo mesto

Maksimilijan I.,²⁴ rimski, ogrski, dalmatinski in hrvaški kralj, avstrijski nadvojvoda, burgundski in brabantki vojvoda ter palatinski grof, podeljuje Janezu Gewmanu, komendatorju reda sv. Jurija v Trautmansdorfu, v dosmrtni užitek grad Priessnegk. Po njegovi smrti bo grad z vsemi pritliklinami pripadel redu sv. Jurija.

Orig. perg., 43, 3 x 29,5 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1041, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Her Geyman cometheur / versch...g/ vmb Prisnegk. – Kaufbrief. – (z navadnim svinčnikom): Im III vorzenthine pey 22 – Mlajša datacija: 1506. – (z rdečim svinčnikom): 19. märz. – (z modrim svinčnikom): 1506. – Signature: N°. 17. – N°. 102. – Mns N 287/257 C. – A. – f. – (z rdečim svinčnikom): N. 13. – (z rdečim svinčnikom): N°. 6. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 26. – (prečrtana): N°. 804. – Desno na pliki: *Comissio domini regis propria*. – Verso: *Blasy Holtz. – Registrata S. Bruefer*.*

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 26, št. 10.

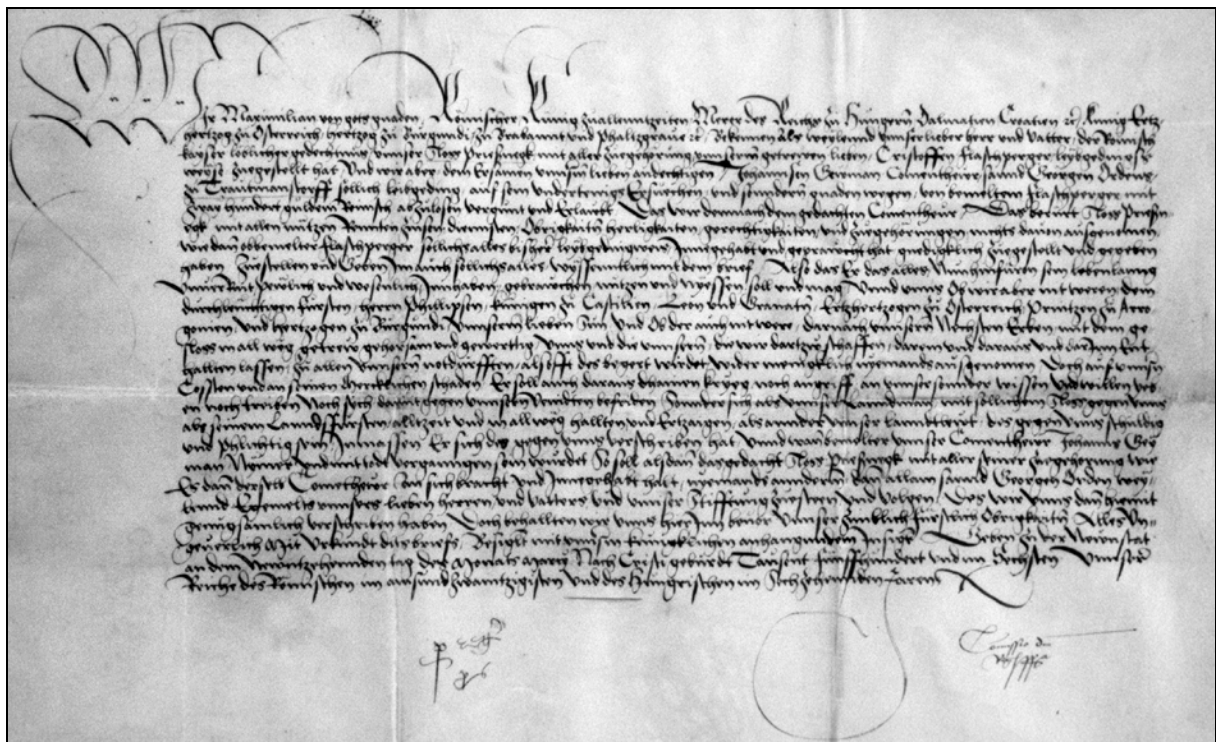
Wir Maximilian von gots gnaden Römischer kunig, zu allenn tzeiten merer des reichs, zu Hungeren, Dalmatien, Croatien etc. kunig, ertzherzog zu Österreich, hertzog zu Burgundi, zu Brabant vnd phaltzgraue etc. Bekennen als weylennd vnnser lieber herr vnd vatter der Römisch kayser löblicher gedechtnus, vnnser sloss Priessnegk mit aller zuegehörung, vnnserem getrewen lieben Cristoffen Flaschperger leybgedingssweyse zuegestellt hat vnd wir aber dem ersamen vnnserem lieben andechtigen Johannsen Gewman comenthewr sannd Georgen ordens zu Trautmanstorff sollich leybgeding auf sein

²⁴ Maksimilijan I., rimsko-nemški kralj, cesar in nadvojvoda (1493–1519).

vndertenigs ersuechen vnd sonnderen gnaden wegen von bemeltem Flaschperger mit zway hundert guldem reinisch abzulosen vergunt vnd erlawbt, das wir demnach dem gedachten comentheur das berürt sloss Priesnegk mit allen nutzen, rennten, zinsen, diennsten, obrigkaiten, herligkaiten, gerechtigkaiten vnd zuegehorungen nichts dauon ausgenommen, wie dann obbemelter Flaschperger sollichs alles bisherer leybgedingweis innegehabt vnd geprawcht gnedigklich zuegestellt vnd gegeben haben zuestellen vnd geben im auch sollichs alles wyssenentlich mit dem brief. Also das er das alles nun hinfüran sein lebenlang vnuerkait, pewlich vnd wesentlich innhaben, gebrawchen, nutzen vnd nyessen soll vnd mag vnnd vnns ob wir aber nit weren dem durchleuchtigen fursten, herrn Phillipsen, kunigen zu Castilien, Leon vnd Granaten, ertzherzogen zu Osterreich, printzen zu Arragonien vnd hertzogen zu Burgundi, vnnserem lieben sun vnd ob der auch nit werr, darnach vnnseren nechsten erben mit dem gesloss mall all weg getrew gehorsam vnd gewertig, vnns vnd die vnnseren, die wir dartzw schaffen, darein vnd daraus vnd darinn enthalten lassen, zu allen vnnseren notdurfften, als oft des begert wirdet, wider wenigklich nyemands ausgenommen, doch auf vnnsern cossten vnd an seinen mercklichen schaden. Er soll auch daraus dhainen kryeg noch angriff an vnnser sonnder wissen vnd willen yeden noch treiben noch sych damit gegen vnnsern veindten befriden, sonnder sich als vnnser lanndman mit sollichem sloss gegen vnns als seinem lanndsfursten allzeit vnd im weg hallten vnd ertzaigen als annder vnnser lanndtlewt des gegen vnns schuldig vnd phlichtig sein, in massen er sich des gegen vnns verschriben hat vnnd wann bemelter vnnser comenthewr Johannis Geyman nymer vnd mit todt vorganngen sein wurdet, so soll alsdann das gedacht sloss Priesnegk mit aller seiner zuegehorung wie es dann derselb comethewr (!) an sich bracht vnd innegehabt halt, nyemands annderem dann allain sannd Georgen orden weylennd egemelts vnnsern lieben herren vnd vatters vnd vnnser stiftung zuesteen vnd volgen, des wir vnns dann hiemit genugsamlich verschriben haben, doch behallten wir vnns hierinn beuor vnnser zimlich fürstlich obrigkaiten alles vngeuerlich. Mit vrkundt dits briefs, besigelt mit vnnserm kunigklichen anhangnndem insigel. Geben zu der Newnstat an dem newntzehennenden tag des monats marty nach Cristi geburd tausent fünffhundert vnd im sechsten, vnnserer reiche des Römischen im ainsundzwaintzigsten vnd des Hungrischen im sechzehennenden jaren.

Per regem pro se.

Viseči vošчени pečat kralja Maksimilijana I., pritrjen s pergamentnim trakom, odpadel.

11. 1511 oktober 2., Lienz

Maksimilijan I., rimski, nemški, ogrski, dalmatinski in hrvaški kralj, avstrijski nadvojvoda, burgundski in brabantki vojvoda ter palatinski grof, podeljuje vas Sanntificat na Furlanskem z vsemi njenimi pritliklinami, ki jo je v vojni z Benečani ponovno osvojil, v popolno last cerkvi v Millstattu.

Orig. perg., 41,5 x 24,3 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1103, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Sancthyffygat neue kay. gaab. – Neue kay. gaab. – Santforat.* – Datacija: 1511. – mlajša (z navadnim svinčnikom): 2. 8er. – (z navadnim svinčnikom): 1511. – Signature: N°. 117. – *Mus* N 287/257 C. – B. – (z rdečim svinčnikom): 134. – N°. 7. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 17. – (prečrtane): N°. 6. – 10. – N°. 859. – N°. 1067. – Desno na pliki: *Comissio domini imperatoris propria.* – *Serntein.* – *Wutsch registrata.* – Desno pod pliko: *V^o Irich von Schellenberg dux.*

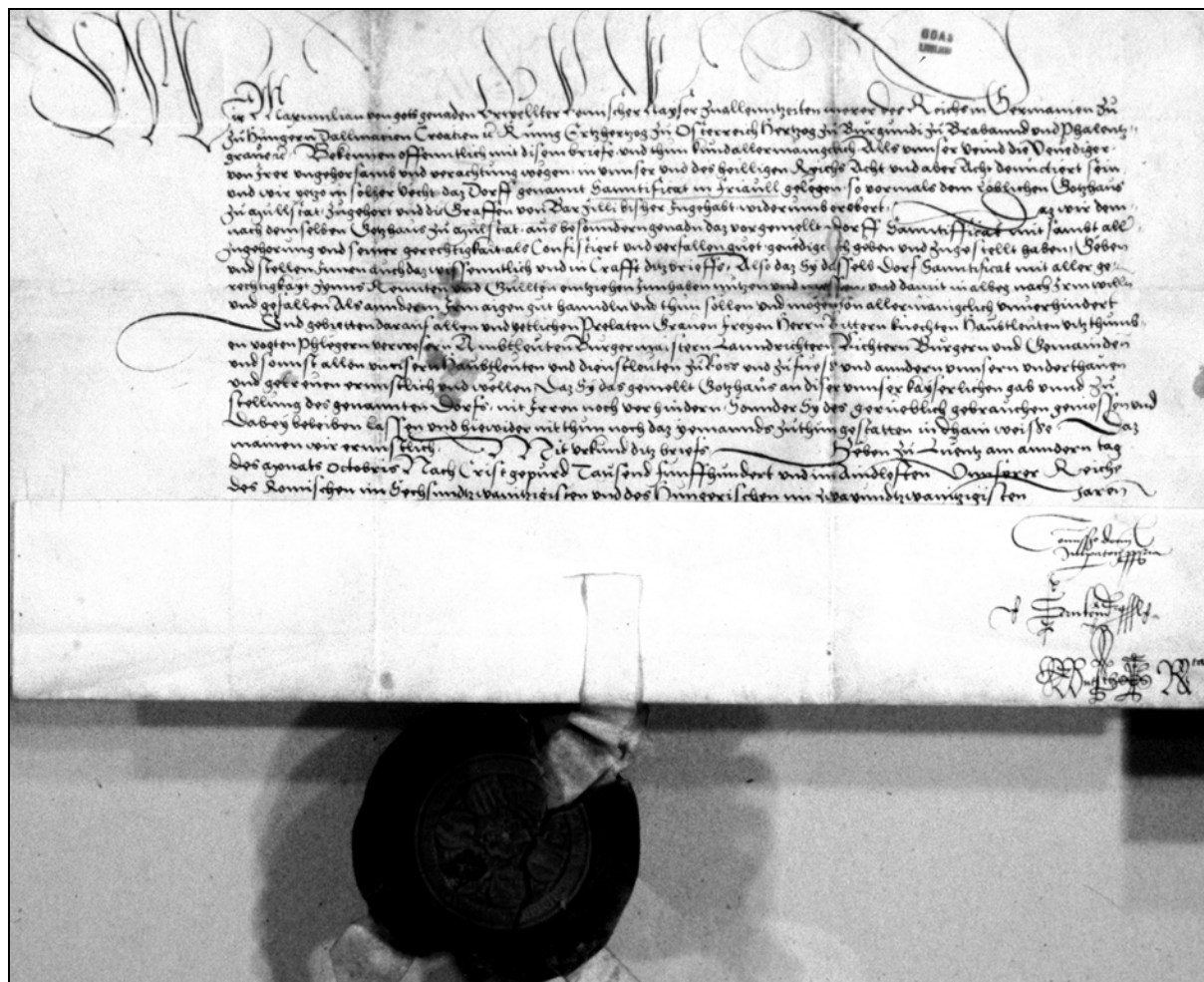
Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 26, št. 11.

Wir Maximilian von gots genaden erwellter Römischer kayser, zu allenn tzeiten merer des reichs, in Germanien, zu Hungern, Dallmacien, Croatien etc kunig, ertzhertzog zu Osterreich, hertzog zu Burgundi, zu Brabannd vnd phalantzgraue etc. Bekennen offenntlich mit disem briefe vnd thun kund aller mainglich, alls vnnser veind die Venediger von irer vnghehorsamb vnd verachtung wegen in vnnser vnd des heilligen reichs acht vnd aber acht denuctiert sein vnd wir yetzo in solher vecht daz dorff genant Sanntificat in Friauß gelegen, so vormalß dem löblichen gotzhaus zu Mullstat zugehort vnd die graffen von Barzilli bisher ingehabt widerumb erobert. Daz wir demnach demselben gotzhaus zu Mulstat aus besondern gnadn daz vorgemellt dorff Sanntifficat mit sambt aller zugehorung vnd seiner gerechtigkeit als confistiert vnd verfallen guet genedig[li]ch²⁵ geben vnd zugestellt haben. Geben vnd stellen innen auch daz wissenntlich vnd in crafft ditz brieffs, also daz sy dasselb dorff Sanntificat mit aller gerechtigkeit, zynns, rennten vnd gullten emtziehen, innhaben, nutzen vnd messen vnd damit in albeg nach irm willen vnd gefallen als anndern irm aigen gut, hanndln vnd thun sollen vnd mogen fon aller maniglich vnuerhindert vnd gebietten darauf allen vnd yetlichen prelaten, grauen, freyen, herrn, rittern, knechten, haubtleuten, vitzthumben, vogten, phlegern, verwesern, ambtleuten, burgermaistern, lanndrichtern, richtern, burgern vnd gemainen vnd sonnst allen vnnsern haubtleuten vnd dienstleuten zu ross vnd zu fuess vnd anndern vnnsern vnderthanen vnd getreuen ernnstlich vnd wellen, daz sy das gemellt gotzhaus an diser vnnser kayserlichen gab vnnd zustellung des genantten dorfs nit irren noch verhindern, sonnder sy des gerueblich gebrauchen geniessen vnd dabey beleiben lassen vnd hiewider nit thun noch daz yemands zuthun gestatten in dhain weisse. Daz mainen wir ernnstlich mit vrkund ditz briefs. Geben zu Luentz am anndern tag des monats octobris nach Crist gepurd tausend funffhundert vnd im aindleften, vnnserer reiche des Romischen im sechsundzwaintzigsten vnd des Hungerischen im zwayundzwaintzigsten jaren.

Per regem pro se.

Na pergamentnem traku okrogli pečat rimskega cesarja Maksimilijana I. v rdečem vosku, premera 6,2 cm, v voščeni skodelici iz naravnega voska, premera 9,8 cm. Na sredini pečatnega polja je ščit z grbom cesarstva (orel), nad njim krona, ki jo držita dva angela ščitonosca. Okrog njega je razporejenih pet ščitov z grbi Avstrije, Štajerske, Kranjske, Burgundije in Brabanta s kronami nad njimi. Okoli pečata je napis: *[Sigillum M]AXIMIL(iani) ROMAN(orum) ET HVNG(arie) REGIS ARCHIDVC(is) AVST(rie) DVC(is) BVRG(vndie)] BRA(bantie) COM(itis) PALA(tinus)* (poškodovan).

²⁵ Luknja v pergamentu.

12. 1511 oktober 3., Lienz

Maksimilijan I., rimski, nemški, ogrski, dalmatinski in hrvaški kralj, avstrijski nadvojvoda, burgundski in brabantki vojvoda ter palatinski grof, podeljuje redu sv. Jurija v last svoj grad Lannskron pri Beljaku (Villach) z vsemi pritiklinami in oblastmi.

Orig. perg., 42,5 x 16,3 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1104, nova signatura: A KLA, AUR.

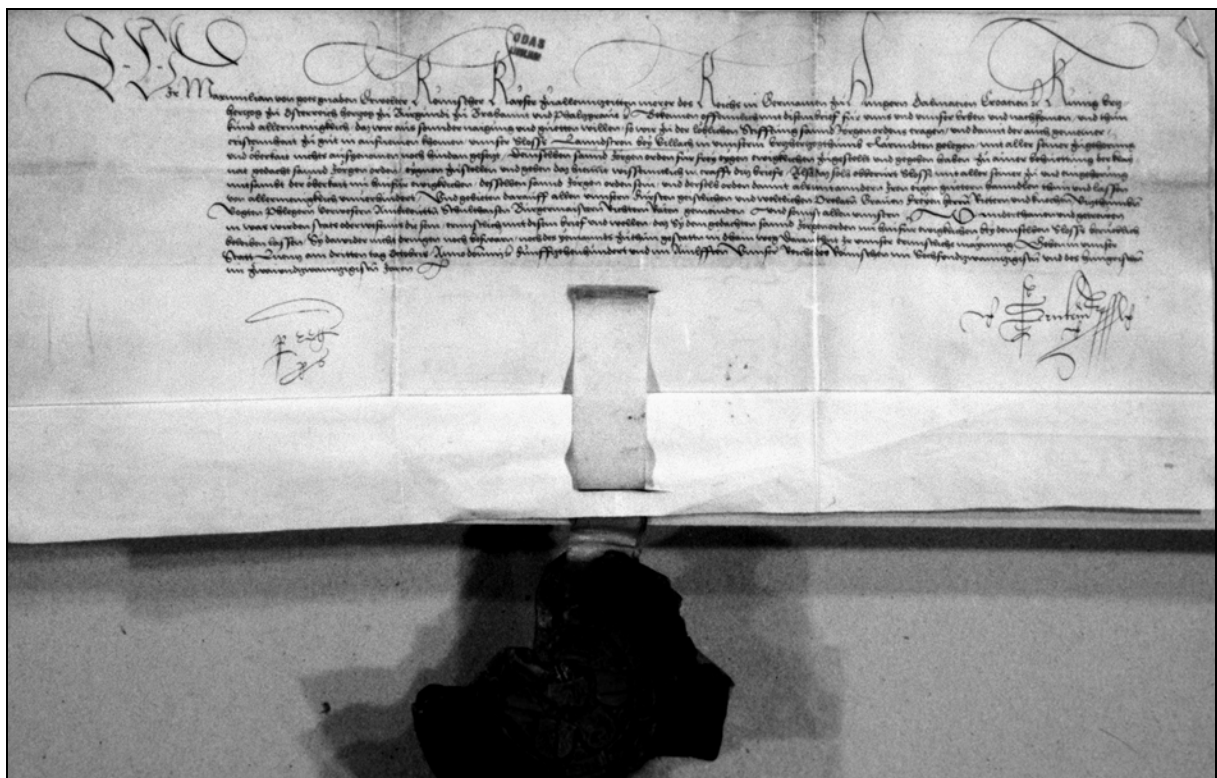
Dorzalna notica: *Per Lannschbran. – Gabbrief. –* Datacija: 1511. – (z rdečim svinčnikom): 3. 8^{ber}. – Signature: N°. 119. – H. – N. 106/840 – (z rdečim svinčnikom na papirju, prilepljenem na pergament): N°. 9. – (na pliki): 9. – (prečrtane): N°. 11. – 64. – N°. 807. – N°. 572. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 15. – Desno na pliki: *Registrata /Hintnug/*. – Desno pod pliko: *Serntein*.

Regest: Ogris, *Der Archivalien austausch*, str. 26, št. 12.

Wir Maximilian von gots gnaden erwelter Römischer kayser, zu allenn tzeitten merer des reichs, in Germanien, zu Hungern, Dalmatien, Croatien etc. kunig, ertzherzog zu Osterreich, hertzog zu Burgundi, zu Brabannt vnd phaltzgraue etc. Bekennen offennlich mit disem brief für vnns vnd vnnser erben vnd nachkomen vnd thun kund allermenigklich, daz wir aus sonnder naigung vnd guetten willen so wir zu der loblichen stiftung sannd Jorgen ordens tragen vnd damit der auch gemeiner cristennhait zu gut in ausnemen khomen vnnser sloss Lanndscron bey Villach in vnnserm ertzherzogthumb Kärnndten gelegen mit aller seiner zugehorung vnd oberkait nichts ausgenommen noch hindan gesetzt, demselben sannd Jorgen orden für frey eygen ewigklichen zugestellt vnd gegeben haben zu ainer behuettung der klaynat gedacht sannd Jorgen orden, eygnen zustellen vnd geben daz hiemit wissenntlich in crafft ditz briefs. Also daz solh obberürt sloss mit aller seiner zu vnd eingehorung mitsambt der oberkait im hinfur ewigklichen desselben sannd Jorgen orden sein vnd derselb orden damit als mit anndern iren eigen guetern, handtlen thun vnd lassen von aller menigklich vnuerhindert. Vnd gebieten darauff allen vnnsern fürsten, geistlichen vnd weltlichen prelaten, grauen, freyen, herren, rittern vnd knechtn, vitzthumben, vogten, phlegern, verwesern, ambleutten, schulthaisen, burgermaistern, richtern, raten, gemeinden vnd sonnst allen vnnsern vnnderthanen vnd getrewen in was wurden stats oder wesenns die sein ernnstlich mit disem brief vnd wellen, daz sy dem gedachten sannd Jorgen orden im hinfur ewigklichen bey demselben slosse berueblich beleiben lassen, sy dawider nicht dringen noch beswarn, noch des yemannds zuthun gestatt in dhain weg daran thut ir vnnser ernnstliche maynung. Geben in vnnser statt Luentz am dritten tag octobris anno domini etc. fünfftzehnhundert vnd im ainlfften, vnnser reiche des Römischen im sechsvndtzwaintzigsten vnd des Hungrischen im zwaivndtzwaintzigsten jaren.

Per regem pro se.

Okrogel viseči pečat cesarja Maksimilijana I. v rdečem vosku, premera 6,2 cm, v voščeni skodelici iz naravnega voska, premera 10,7 cm, pritrjen s pergamentnim trakom. Na sredini pečatnega polja je ščit z grbom cesarstva (orel), nad njim stoji krona, ki jo drži dva angela ščitonosca. Okrog njega je razporejenih pet ščitov z grbi Avstrije, Štajerske, Kranjske, Burgundije in Brabanta s kronami nad njimi (poškodovan).

13. 1514 november 21., s. l.

Maksimilijan I., rimski, nemški, ogrski, dalmatinski in hrvaški kralj, avstrijski nadvojvoda, burgundski in brabantski vojvoda ter palatinski grof, podeljuje Janežu Gewmanu, svojemu svetniku in upravitelju urada velikega mojstra sv. Jurija v Mülstattu, hišo v mestu Št. Vid na Koroškem (St. Veit), kjer živi Janež Krstnik.

Orig. perg., 36,6 x 21 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1129, nova signatura: A KLA, AUR.

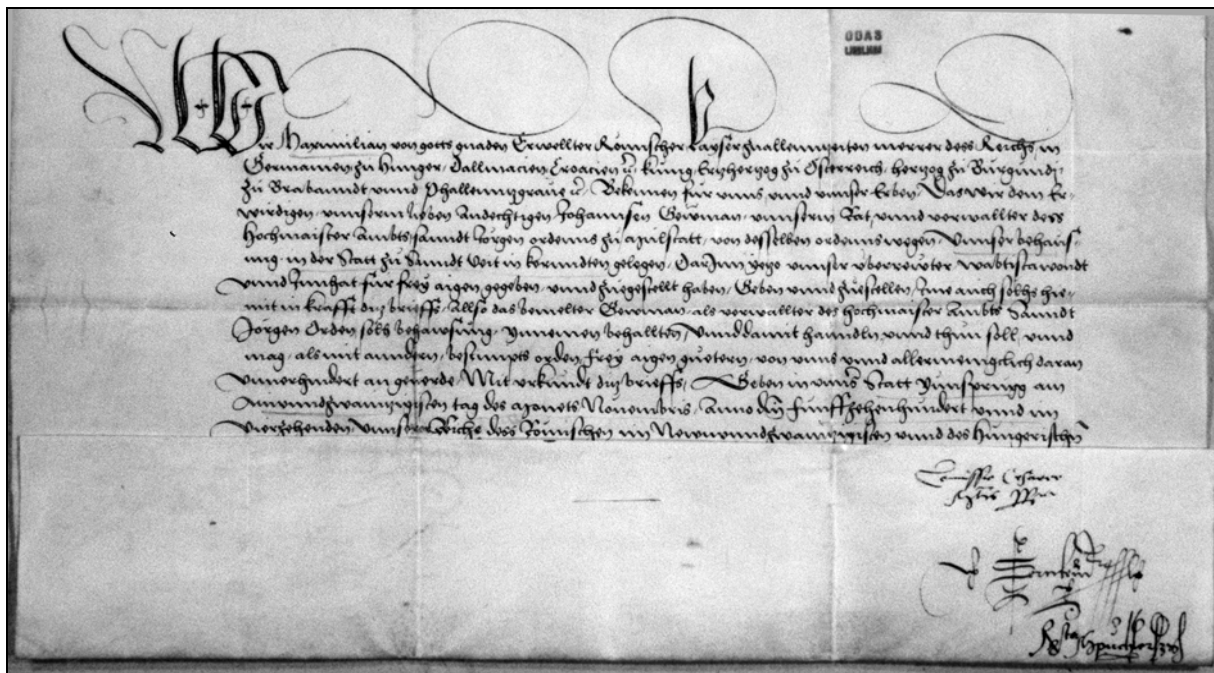
Dorzalna notica: *Vmb das haws zu Sand Veit. – Gabbrief. –* Datacija: 1514. – (z rdečim svinčnikom): 21 9^{ber}. – Signature: N°. 139. – C. – M. – Mas. No. 287/257 3. – (z rdečim svinčnikom): N°. 13. – (prečrtane): N° 978. – N. 1439. – (z rdečim svinčnikom): 117. – N°. 11. – 15. – Desno na pliki: *Comissio cesaree maiestatis motu propria. – Serntein. – Registrata /M. Puchler/.*

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 26, št. 13.

Wir Maximilian von gotts gnaden erwellter Römischer kayser, zu allenn zeiten merrer dess reichs, in Germanien, zu Hunger, Dallmacien, Croacien etc. kunig, ertzherzog zu Österreich, herzog zu Burgundi, zu Brabanndt vnnd phallennzgraue etc. Bekennen für vnns vnnd vnnser erben, das wir dem erwirdigen, vnnserm lieben andechtigen Johannsen Gewman, vnnserm rat vnnd verwallter dess hochmaister ampts sanndt Jörgen ordenns zu Mülstatt, von desselben ordenns wegen, vnnser behausung in der statt zu Sanndt Veit in Kernndten gelegen, darinn yezo vnnser vberrewter Wabtista wondt vnnd innhat für frey aigen gegeben vnnd zuegestellt haben, geben vnnd zuestellen, ime auch solhs hiemit in krafft diz brieffs, allso das bemelter Gewman, als verwallter des hochmaister ampts sanndt Jörgen orden, solh behawsung ynnemen behallten vnnd damit hanndln vnnd thun soll vnnd mag, als mit anndern bestimpts orden, frey aigen güetern, von vnns vnnd allermeniglich daran vnuerhindert an geuerde, mit vrkunt diz brieffs. Geben in vnnser statt Ynnsprugg am ainvnndzwainzigsten tag des monets nouembris anno den fünffzehenhundert vnnd im vierzehenden, vnnser reiche dess Römischen im newvnndzwainzigsten vnnd des Hungerischen im fünffundzwainzigsten jaren.

Per regem pro se.

Viseči voščeni pečat cesarja Maksimilijana I., pritujen s pergamentnim trakom, odpadel.

14. 1524 januar 10., Nürnberg

Ferdinand I.,²⁶ španski princ in infant, avstrijski nadvojvoda, burgundski, štajerski, koroški in kranjski vojvoda, podeljuje župnijo v Bolzanu (Bozen) po odpovedi župnika Ulrika Lehendorfferja v posest dr. Wolfgangu Prantnerju, koadjutorju dvornega mojstra v Millstattu.

Orig. perg., 39,9 x 26,3 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1220, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Presentatio pfarr Botzen. – Ius patronatus. –* Mlajša datacija: 1524 10. januar. – Signature: N°. 193.– (z rdečim svinčnikom): 9. – 17. – (prečrtani): N°. 883. – N°. 1148. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 2. – Desno na pliki: *Ad mandatum serenissimi domini principis archiducis proprium. – Pulianus Tergest. – Verso: Registrata Singkmosen.*

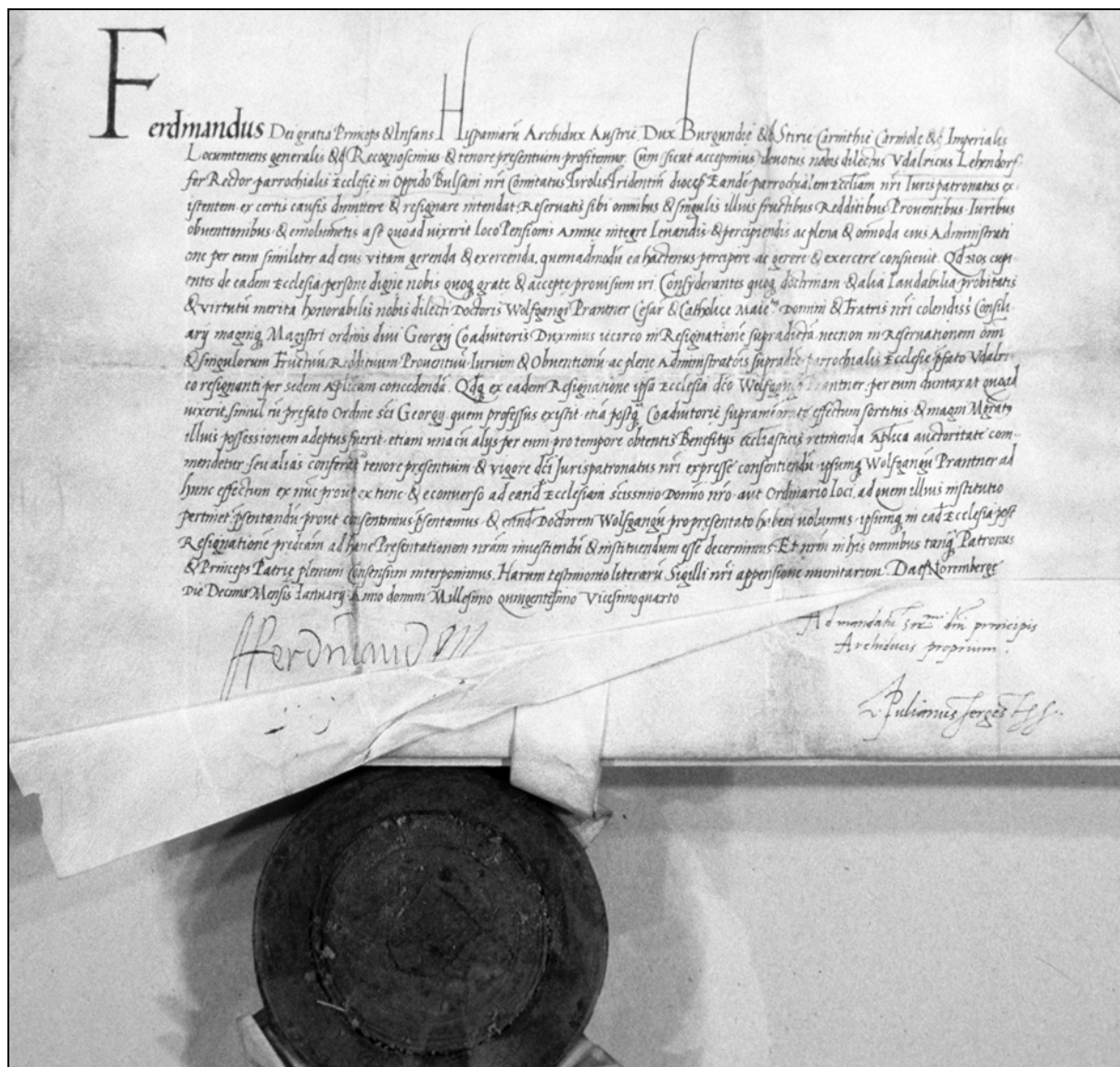
Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 26, št. 14.

Ferdinandus dei gratia princeps et infans Hispaniarum, archidux Austrie, dux Burgundie etc. Stirie, Carinthie, Carniole etc. imperialis locumtenens generalis etc. recognoscimus et tenore presentium profitemur. Cum sicut accepimus devotus nobis dilectus Udlaricus (!) Lehendorffer, rector parrochialis ecclesie in oppido Bulsani nostri comitatus Tirolis Tridentine diocesis eandem parrochiam nostrum iuris patronatus existentem ex certis causis dimittere et resignare intendat, reservatis sibi omnibus et singulis illius fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis a se quoad vixerit loco pensionis annue integre lenandis et percipiendis ac plena et omnioda eius administratione per eum similiter ad eius vitam gerenda et exercenda, quemadmodum ea hactenus percipere ac gerere et exercere consuevit. Quod nos cupientes de eadem ecclesia persone digne nobis quoque grate et accepte provisum iri, consyderantes quoque doctrinam et alia laudabilia probitatis et virtutum merita honorabilis nobis dilecti doctoris Wolfgangi Prantner, cesaree et catholice maiestatis domini et fratris nostri colendissimi consiliarii magnique magistri ordinis divi Georgii coadiutoris duximus iccirco in resignationem supradictam, necnon in reservationem omni et singulorum fructuum, reddituum, proventuum, iurium et obventionum ac plene administrationis supradicte parrochialis ecclesie prefato Udalarico resignanti per sedem apostolicam concedendam. Quodque ex eadem resignatione ipsa ecclesia dicto Wolfgango Prantner per eum duntaxat, quoad vixerit, simul tum prefato ordine sancti Georgii, quem professus existit, etiam postquam coadiutorie supramemorate effectum sortitus et magni magistratus illius possessionem adeptus fuerit, etiam unacum aliis per eum pro tempore obtentis beneficiis ecclesiasticis retinenda apostolica auctoritate commendetur seu alias conferatur tenore presentium et vigore dicti iuris patronatus nostri expresse consentiendum, ipsumque Wolfgangum Prantner ad hunc effectum ex nunc prout ex tunc et econverso ad eandem ecclesiam sanctissimo domino nostro aut ordinario loci, ad quem illius institutio pertinet presentandum prout consentimus, presentamus et eundem doctorem Wolfgangum pro presentato haberi volumus, ipsumque in eadem ecclesia post resignationem predictam ad hanc presentationem nostram investiendum et instituendum esse decernimus et nostrum in his omnibus tanquam patronus et princeps patrie plenum consensum interponimus. Harum testimonio literarum sigilli nostri appensione munitarum. Datum Noremburge, die decima mensis ianuarii anno domini millesimo quingentesimo vicesimo quarto.

Ferdinandus

Na pergamentnem traku viseči okrogli pečat nadvojvode Ferdinanda I. v rdečem vosku, premera 8,5 cm, v voščeni skodelici iz naravnega voska, premera 13 cm. Na sredini pečatnega polja je ščit z grbom princa Ferdinanda s krono nad njim. Okrog njega je verižica z zlatim runom. Ščit držita zmaj in lev kot ščitonosca. Okoli pečata je napis: *S(igillum) FERDINANDI D(ei) G(ratia) PRINC(ĭpis) ET INFANTIS HISPANIAE ARCHID(ucis) AVST(rie) DVC(is) BVRG(vndie) ETC(etera) COM(itis) TIROL(is) ETC(etera)* (poškodovan).

²⁶ Ferdinand I., španski princ in infant, avstrijski nadvojvoda (1519–1564).

15. 1524 marec 20., Rim

Kardinali Peter, Marko, Janez, Janez Dominik, Pompej, Lovrenc, Ferdinand, Inocenc, Janez in Herkul podeljujejo cerkvi sv. Jurija v Hodišah (Keutschach) 100 dni odpustka.

Orig. perg., 65,6 x 38,3 cm. Ime prvega kardinala Petra izpisano z rdečim črnilom. Inicialka P okrašena tudi z zelenim črnilom.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1223, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Indulgentiae in Keutschach*. – Datacija: 1524. – Mlajša (z navadnim svinčnikom): 1524. – Signaturi: N°. 2da. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 929. – Levo pod pliko: H. Remyste / Strimp/. – C. de Curiso. – Desno na pliki: Jo. Cordellas. – Verso: H. Romyon. – C. de Cariso.

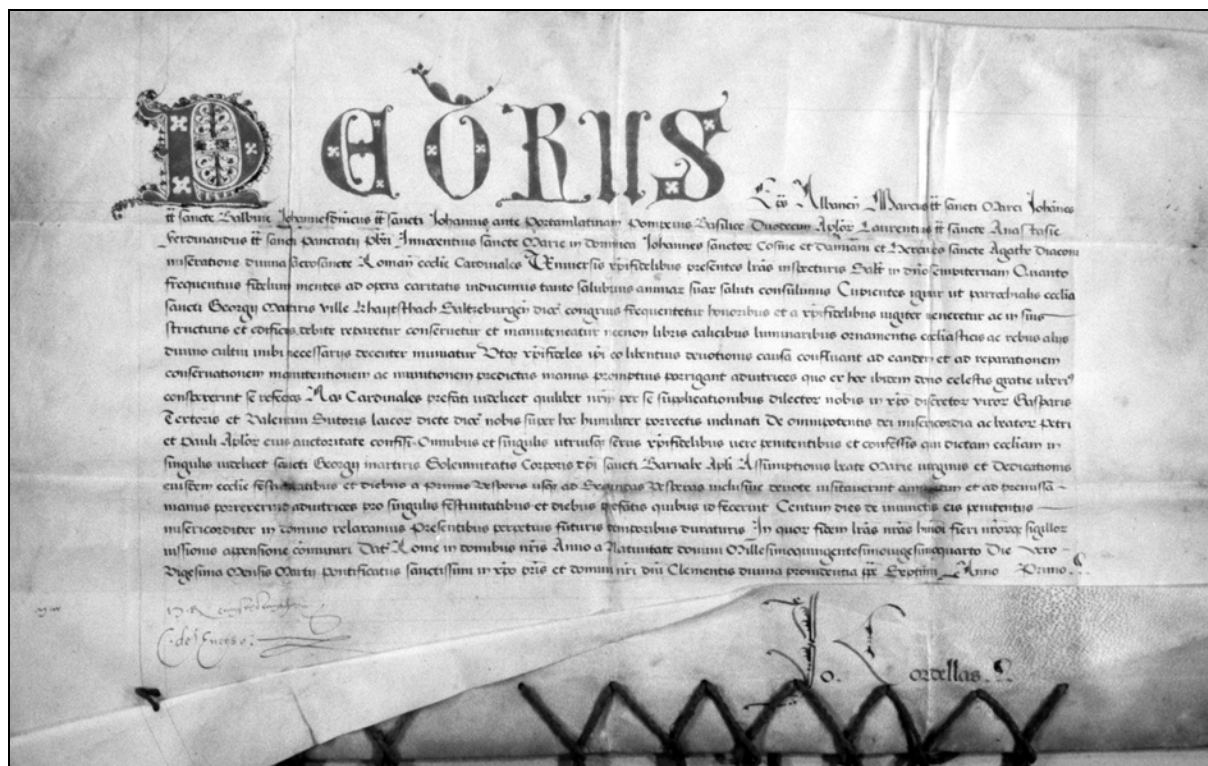
Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 26, št. 15.

PETRUS episcopus Albanensis,²⁷ Marcus tituli sancti Marci,²⁸ Johannes tituli sancte Balbine,²⁹ Johannes Dominicus tituli sancti Johannis ante portam latinam,³⁰ Pompeius basilice duodecim apostolorum,³¹ Laurentius tituli sancte Anastasie,³² Ferdinandus tituli sancti Pancrati³³ presbyteri, Innocentius sancte Marie in Dominca,³⁴ Johannes sanctorum Cosme et Damiani³⁵ et Hercules sancte

- 27 Petrus de Accoltis iz Aretia († 11. december 1532), papežev vikar v Rimu, avditor rimske rote (sodnik). Od 4. aprila 1505 je bil anconski škof. Papež Julij II. (1503–1513) ga je na šestem konzistoriju (10. marca 1511) v Ravenni imenoval za kardinala duhovnika sv. Evzebija. Papež Klemen VII. (1523–1534) ga je 18. decembra 1523 imenoval za kardinala škofa v Albanu, 20. maja 1524 za kardinala škofa prenestinskega in 15. junija 1524 za kardinala škofa sabinskega. Med junijem 1511 in julijem 1521 je bil administrator španske škofije Cadiz, med 1511 in marcem 1518 škofije Maillezais, med marcem 1518 in aprilom 1523 škofije Arras, leta 1523 ponovno škofije v Anconi, od junija do avgusta 1524 nadškofije v Ravenni in med letoma 1527 in 1529 administrator škofije v Cremoni (*Hierarchia Catholica* III, str. 55, 57, 58, 63, 107, 122, 181, 200, 234, 283).
- 28 Marcus Cornarus († 24. julij 1524), apostolski protonotar. Papež Aleksander VI. ga je na osmem konzistoriju (28. septembra 1500) imenoval za kardinala diakona sv. Marije v Porticu, njegov naslednik papež Leon X. (1513–1521) pa 19. marca 1513 za kardinala diakona sv. Marije in Via lata. Papež Klemen VII. ga je 14. decembra 1523 imenoval za kardinala duhovnika sv. Marka, 20. maja 1524 za kardinala škofa v Albanu, že 15. junija 1524 pa za kardinala škofa prenestinskega. Med decembrom 1503 in julijem 1504 je bil škof v Famagosti na Cipru, od novembra 1503 do smrti veronski škof, pred letom 1507 pa je bil tudi carigrajski patriarh latinskega obreda (*Hierarchia Catholica* II, str. 24, 67; *Hierarchia Catholica* III, str. 7, 55, 57, 65, 75, 177, 194, 331).
- 29 Johannes Nanni Tedeschini de Piccolominibus († 21. november 1537), od 1503 sienski nadškof. Papež Leon X. ga je na petem konzistoriju (6. julija 1517) imenoval za kardinala duhovnika sv. Sabine, 11. junija 1521 za kardinala duhovnika sv. Balbine, papež Klemen VII. 24. julija 1524 za kardinala škofa v Albanu, 22. septembra 1531 za kardinala škofa prenestinskega, 26. septembra 1533 za kardinala škofa portuenskega, njegov naslednik papež Pavel III. (1534–1549) pa 26. februarja 1535 za kardinala škofa ostijskega. Med julijem 1523 in letom 1525 je bil administrator škofije Aquila, med novembrom 1524 in marcem 1531 pa škofije Umbriatico (*Hierarchia Catholica* III, str. 15, 55–57, 60, 69, 113, 297, 323).
- 30 Joannes Dominicus de Cupis († 10. december 1553), od 30. julija 1517 izvoljeni škof in administrator nadškofije Trani. Papež Leon X. ga je na petem konzistoriju (6. julija 1517) imenoval za kardinala duhovnika sv. Janeza pred latinskimi vrati, papež Klemen VII. 17. avgusta 1524 za kardinala duhovnika sv. Apolinarije, 24. maja 1529 za kardinala duhovnika sv. Lovrenca v Lucini, 22. septembra 1531 za kardinala škofa v Albanu, 16. decembra 1532 za kardinala škofa sabinskega, papež Pavel III. 26. februarja 1535 za kardinala škofa sabinskega, 28. novembra 1537 pa za kardinala škofa ostijskega. Bil je tudi administrator več škofij: med januarjem 1522 in februarjem 1548 in med letoma 1552 in 1553 škofij Recanati in Macerata, od avgusta 1528 pa do svoje smrti škofije Adria, od januarja 1532 do maja 1536 škofije Nardo, od novembra 1532 do aprila 1537 škofije Montepeloso in od julija 1535 do marca 1537 škofije Camerino (*Hierarchia Catholica* III, str. 15, 55–58, 60, 64, 95, 149, 249, 256, 281, 316).
- 31 Pompeius de Columna († 28. junij 1532), od 6. oktobra 1508 do 1520 rietski škof. Papež Leon X. ga je na 13. novembra 1517 imenoval za kardinala duhovnika bazilike sv. dvanajstih apostolov, papež Klemen VII. 11. januarja 1524 za kardinala duhovnika sv. Lovrenca v Damasku in vicekanclerja sv. Rimske cerkve, od 21. novembra 1526 priv. ad tempus. Bil je tudi administrator več škofij: od maja do decembra 1520 škofije Terni, od januarja 1521 do novembra 1526 škofije Potenza, od februarja 1523 do januarja 1524 škofije Catania, od januarja 1524 do junija 1525 škofije Acerno, od julija 1525 do 1532 (?) škofije Aquila, od aprila do septembra 1529 škofije Aversa in od avgusta 1530 do julija 1532 škofije Sarno (*Hierarchia Catholica* III, str. 15–16, 60, 64, 93, 113, 126, 159, 213, 279, 283, 293).
- 32 Laurentius Campegius († 19. julij 1539), od novembra 1512 felterski škof in od leta 1514 nuncij v Nemčiji. Papež Leon X. ga je 24. januarja 1518 imenoval za kardinala duhovnika sv. Tomaža v Parionu, leta 1519 za kardinala duhovnika sv. Anastazije, 27. aprila 1528 za kardinala duhovnika sv. Marije čez Tiber, 5. septembra 1534 za kardinala škofa v Albanu, 26. februarja 1535 za kardinala škofa prenestinskega in 28. novembra 1537 za kardinala škofa sabinskega. Med decembrom 1523 in letom 1525 je bil bolonjski škof, od decembra 1524 do smrti administrator škofije Salisbury, med septembrom 1530 in oktobrom 1532 škofije Huesca, med junijem 1533 in majem 1537 škofije Poreč ter med junijem 1534 in januarjem 1536 nadškof na Kreti (*Hierarchia Catholica* III, str. 16, 55, 57–59, 66, 71, 136, 181, 195, 264, 270, 292).
- 33 Ferdinandus Ponzettus († 9. september 1527), apostolski zakladnik, od 20. aprila 1517 do julija 1518 škof v Molfetti. Papež Leon X. ga je 6. julija 1517 imenoval za kardinala duhovnika sv. Pankracija. Med decembrom 1522 in februarjem 1527 je bil tudi grossetski škof (*Hierarchia Catholica* III, str. 16, 68, 206, 241).
- 34 Innocentius Cibo († 14. april 1550), apostolski protonotar, komornik sv. Rimske cerkve. Bil je nečak papeža Leona X. in ta ga je 29. septembra 1513 imenoval za kardinala diakona sv. Kozme in Damijana, 26. junija 1517 za kardinala diakona sv. Marije v Domnici, papež Julij III. (1550–1555) pa 28. februarja 1550 za kardinala diakona sv. Marije in Via lata. Med oktobrom 1513 in novembrom 1514 ju bil administrator škotske škofije S. Andrews, leta 1516 administrator nadškofije Torino, med junijem 1518 in decembrom 1520 škofije Aleria na Korziki, leta 1531 pa škofije Mariana, med februarjem in junijem 1538 škofije Tropea in od junija 1538 nadškofije Messina (*Hierarchia Catholica* III, str. 14, 73–75, 102, 108, 235, 242, 309, 319).
- 35 Joannes de Salvatiis († 28. oktober 1553), apostolski protonotar. Papež Leon X. ga je 13. novembra 1517 imenoval za kardinala diakona sv. Kozme in Damijana, papež Pavel III. 8. januarja 1543 za kardinala škofa v Albanu, 17. oktobra 1544 za kardinala škofa sabinskega in 8. oktobra 1546 za kardinala škofa portuenskega. Med februarjem 1518 in oktobrom 1521 je bil administrator škofije Fermo, med septembrom 1520 in majem 1550 škofije Ferrara, konec leta 1526 škofije Volturara, med novembrom 1531 in junijem 1535 škofije Santa Severina, med junijem 1531 in aprilom 1535 škofije Teano in med januarjem 1532 in marcem 1539 škofije Bitetto (*Hierarchia Catholica* III, str. 17, 55, 57, 58, 73, 196, 134, 298, 331, 337).

Agathe³⁶ diaconi miseratione divina sacrosancte Romane ecclesie cardinales. Universis christifidelibus presentes literas inspecturis salutem in Domino sempiternam. Quanto frequentius fidelium mentes ad opera caritatis inducimus, tanto salubrius animarum suarum saluti consulimus. Cupientes igitur, ut parochialis ecclesia sancti Georgii martiris ville Khaytschach Saltzeburgensis diocesis congruis frequentetur honoribus et a christifidelibus iugiter veneretur ac in suis structuris et edificiis debite reparetur, conservetur et manuteneatur, necnon libris, calicibus, luminaribus, ornamentis ecclesiasticis ac rebus aliis divino cultui iubi necessariis decenter muniatur. Utque christifideles ipsi eo libentius devotionis causa confluant ad eandem et ad reparationem, conservationem, manutentionem ac munitionem predictas manus promptius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se refectos. Nos cardinales prefati videlicet, quilibet nostrum per se supplicationibus dilectorum nobis in Christo discretorum virorum Gasparis Textoris et Valentini Sutoris laicorum dicte diocesis nobis super hoc humiliter porrectis inclinati de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus vere penitentibus et confessis, qui dictam ecclesiam in singulis videlicet sancti Georgii martiris, solemnitate Corporis Christi, sancti Barnabe apostoli, assumptionis beate Marie virginis et dedicationis eiusdem ecclesie festivitatibus et diebus a primis vespers usque ad secundas vespers inclusive devote visitaverint annuatim et ad premissa manus porrexerint adiutrices pro singulis festivitatibus et diebus prefatis, quibus id fecerint, centum dies de iniunctis eis penitentiis misericorditer in domino relaxamus, presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. In quorum fidem literas nostras huiusmodi fieri nostrorumque sigillorum iussimus appensione comuniri. Datum Rome in domibus nostris anno a nativitate domini millesimo quingentesimo vigesimo quarto, die vero vigesima mensis martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Clementis divina providentia pape septimi anno primo.

Deset podolgovatih visečih pečatov kardinalov Petra, Marka, Janeza, Janeza Dinka, Pompeja, Lovrenca, Ferdinanda, Inocenca, Janeza, in Herkula iz rdečega voska, v svinčenih škaticah, pritrjenih s pletenimi vrvicami, vsi odpadli.

³⁶ Hercules de Rangonibus († avgust 1527), apostolski protonotar. Papež Leon X. ga je 6. julija 1517 imenoval za kardinala diakona sv. Agate (v Suburri). Med junijem 1519 in septembrom 1524 je bil administrator škofije Adria, med septembrom 1520 do smrti pa škofije Modena (*Hierarchia Catholica* III, str. 17, 72, 95, 252).

16. 1527 maj 8., s.l.

Wolffgang Staudacher iz Oberberga in njegova žena Marija iz Haidenbacha zastavljata za 56 funtov denaričev svojemu bratu oziroma svaku Lenartu Staudacherju, oskrbniku v Albecku, dva vinograda in eno njivo v Millstattu s pridržkom, da jih lahko onadva ali njuni dediči spet odkupijo vsako leto ob sv. Juriju (24. aprila) s povračilom omenjene vsote.

Orig. perg., 35,7 x 30,5 cm.

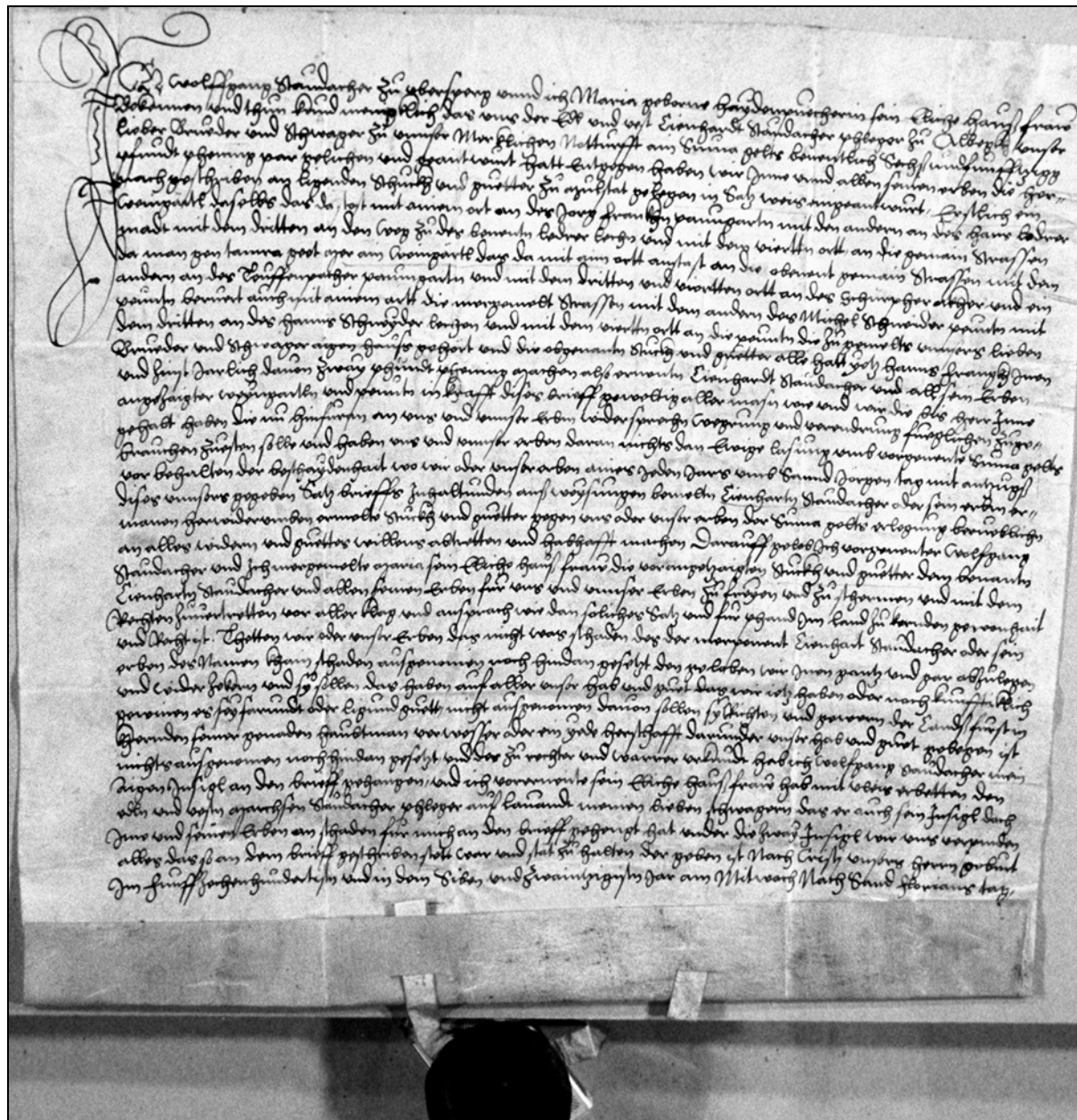
Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1250, nova signatura: A KLA, AUR.

Datacija: 1527. – Signature: N°. 206. – (z rdečim svinčnikom): 15. – (prečrtane): N°. 48. – N°. 1101. – N°. 1057.

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 26, št. 16.

Ich Wolfgang Staudacher zu Obersperg vnnnd ich Maria geborne Haydenpuecherin sein eliche hausfrawen bekennen vnd thun kund menigklich, das vns der edl vnd vest Lienhart Staudacher, phleger zu Albegkh, vnser lieber brueder vnd schwager zu vnnser merklichen notturfft ain suma gelts benentlich sechsundfunfftzig pfundt phennig par gelichen vnd geantwurt hatt entgegen haben wir inne vnnnd allen seinen erben die hernach geschriben an ligenden schuckh (!) vnd guetter zu Mulstat gelegen in satz weis angeantwurt, erstlich ein weingärtl daselbs das da stest mit ainem ort an des Jorg Frankhn paumgartn, mit den andern an des Hans Ledrer madt, mit dem dritten an den weg zu des benentn Ledrer lechn vnd mit dem vierttn ortt an die gemain strassen, da man gen Tamra geet, mer ain weingärtl, das da mit aim ortt anstast an die obenant gemain strassen mit dem andern an des Tauffenpacher paumgartn vnd mit dem dritten vnd viertten ortt an des Schurpher akher vnd ein peuntn beruert auch mit ainem ortt die mergemelt strassen mit dem andern des Michel Schneider peuntn mit dem dritten an des Hanns Schneyder lechen vnd mit dem vierttn ortt an die peuntn die zu gemelts vnnsers lieben brueder vnd schwager aigen hauss gehört vnd die obgenantn stuckh vnd guetter alle hatt yetz Hanns Frangkh inen vnd zinst jarlich dauon zway phundt phening machen also ernentn Lienhardt Staudacher vnd all sein erben angezaigter weingartln vnd peuntn in krafft dises brieff geweltig aller masn wie vnd wie die bis herr inne gehabt haben die nu hinfuran an vns vnd vnnser erben widersprechn wegrung vnd verendrung fueglichen zugebrauchen zuesten solle vnd haben vns vnd vnnser erben daran nichts dan ewige lasung vmb vorgegente suma gelts vor behalten der beschaydenhait wo wir oder vnser erben aines jeden jars vmb sannd Jorgen tag mit antzugs dises vnnsers gegeben satz brieffs inhaltunden aus weysungen bemeltn Lienhartn Staudacher oder sein erben ermanen herwidervmben ermelte stuckh vnd guetter gegen vns oder vnser erben der suma gelts erlegung beruebligh an alles widern vnd guettes willens abtreten vnd habhafft machen, darauff gelob ich vorgegener Wolfgang Staudacher vnd ich mergemelte Maria, sein eliche hausfraw die vorangetzaigten stuckh vnd guetter dem benantn Lienhartn Staudacher vnd allen seinen erben fur vns vnd vnnser erben zu freyen vnd zu schermen vnd mit dem rechten zuuertreten vor klag vnd ansprach wie dan soliches satz vnd fur phand im land zu Kernden gewonhait vnd recht ist. Thetten wir oder vnser erben das nicht was schaden des der merpenent Lienhart Staudacher oder sein erben des namen khain schaden ausgenommen nach hindan gesetzt den geloben wir inen gantz vnd gar abzulegen vnd wider zekern vnd sy sollen das haben auf aller vnser hab vnd guet das wir ietz haben oder noch kunfftiglich gewinnen es sey farundt oder ligund guett, nicht ausgenommen dauon sollen sy richten vnd gewern der landsfurst in Khernden seiner genaden hauptman verwesser oder ein yede herschafft darunder vnser hab vnd guet gegeben ist nichts ausgenommen noch hindan gesetzt vnd der zu rechter vnd warrer vrkundt hab ich Wolfgang Staudacher mein aigen insigel an den brief gehangen vnd ich vorernente sein eliche hausfraw hab mit vleis erbetten den edln vnd vestn Marchsen Staudacher, phleger auf Lauandt, meinen lieben schwagern, das er auch sein insigl doch ime vnd seinen erben an schaden fur mich an den brieff ghengt hat vnder die zway insigel wir vns verpinden alles das so an dem brieff geschriben stett war vnd stat zu halten. Der geben ist nach Cristi vnser herrn geburt im funffzechenhundertistn vnd in dem siben vnd zwaintzigistn jar, am mitwoch nach sand Florians tag.

Prvi okrogli viseči pečat izstavitelja iz črnega voska, premera 3,1 cm, v voščenici skodelici iz naravnega voska, premera 5 cm, pritrjen s pergamentnim trakom. Na pečatem polju je šlem, okrog katerega so trakovi z nejasnimi napisi. – Drugi viseči voščen pečat Marka Staudecherja, oskrbnika v Lavantu, pritrjen s pergamentnim trakom, odpadel.

17. 1529 april 7., Speier

Ferdinand I., ogrski in češki kralj, španski infant, avstrijski nadvojvoda, štajerski, koroški, kranjski in württenberski vojvoda, tirolski grof in namestnik rimskega cesarja v cesarstvu, izjavlja, da je prejel novico, da je Johann Gewman, veliki mojster viteškega reda sv. Jurija, nekaterim svojim sorodnikom in služabnikom razdal in prodal nekaj imetja in posesti svojega reda, čeprav vse papeške in cesarske ustanovne listine, bule in uredbe to izrecno prepovedujejo. Zato odreja, da omenjeni veliki mojster od dohodkov, imetja ali posesti omenjenega reda, bodisi premičnega bodisi nepremičnega premoženja, ki ga je ob nastopu svoje službe prevzel ali med svojim službovanjem pridobil in nakupil, ne sme brez njegovega dovoljenja ali dovoljenja njegovega svetnika Wolfganga Prandtnerja kot njegovega koadjutorja, izročiti, zapisati ali odrediti ne svojim

sorodnikom in služabnikom ne komu drugemu. Obenem določa, da so vse takšne dosedanje ali prihodnje podelitve in prodaje velikega mojstra neveljavne.

Orig. perg., 57 x 33,1 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1269, nova signatura: A KLA, AUR.

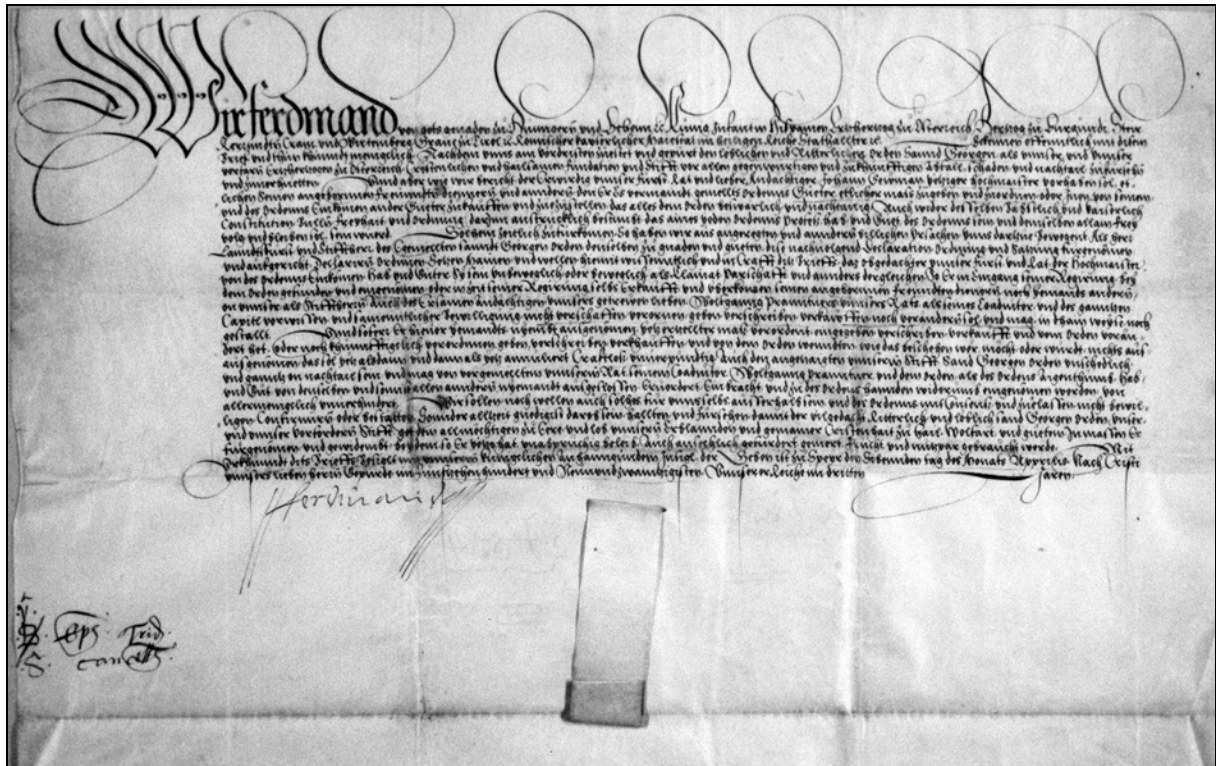
Dorzalna notica: *Hochmeister per / so ... hoben/ leben auf den hohmaister oder den orden.* – Mlajša datacija: *Den hochmeister Gayman so ihm nichts verkhumern 1529.* – Signature: N°. 221. – (z rdečim svinčnikom): 24. – (prečrtane): N°. 854. – N°. 511. – N°. 12. – 80. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 4. – Verso: *R[egistrata] P. Vogt.* – Na pliki: *Ad mandatum domini regis proprium.* – *Adler.* – Levo pod pliko: *B(ernhard) episcopus Tridentinus s(tat) cancler.*

Regest: Ogris, Der Archivalienaustausch, str. 26–27, št. 17.

Wir Ferdinand von gots genaden zu Hunngern vnd Beheim etc. kunig, infant in Hispanien, ertzherzog zu Osterreich, hertzog zu Steir, Kerrndten, Crain vnd Wirtemberg, graue zu Tirol etc., Römischer kayserlicher maiestat im heiligen reiche stathalter etc. Bekennen offenntlich mit disem brief vnd thun khunndt meniglich, nachdem vnns am vordristen zuestet vnd gepurt den loblichen vnd ritterlichen orden sannd Georgen als vnns vnd vnns vorfaren ertzherzogen zu Osterreich, cristenlichen vnd hailsamen fundation vnd stiftt vor allen gegenwürtigen vnd zukhunfftigen abfall, schaden vnd nachtail zufürsehen vnd zuuerhüetten vnnd aber wie wir bericht der erwirdig vnns fürst, rat vnd lieber andachtiger Johann Gewman, yetziger hochmaister vorhaben sol, etlichen seinen angebornnen freunnden, diennern vnd annderen, den er es vormaindt, gemellts ordenns gueter etlicher mass zugeben vnd zuordnen oder inen von seinem vnd des ordenns einkomen ander gueter zukauffen vnd zuezustellen, das alles dem orden beswarlich vnd nachtailig auch wider desselben babstlich vnd kaiserlich constitution, bullen, freyhait vnd ordnung, darinn austrucklich bestimbt, das aines yeden ordenns profes hab vnd guet des ordenns sein vnd demselben allain frey volg vnd bleiben sol, sein wuerd. Solhem zeitlich zufurkomen, so haben wir aus angeregten vnd annderen billichen vrsachen vnns dartzue bewegent, als herr lanndtsfürst vnd stifttherr des egemellten sanndt Georgen orden, denselben zu gnaden vnd gueten, dise nachuolgend declaration, ordnung vnd satzung furgenomen vnd aufgericht, declariren, ordnnen, setzen, mainen vnd wellen hiemit wissenntlich vnd in crafft ditz brieffs, das obgedachter vnns fürst vnd rat der hochmaister von des ordenns einkommen, hab vnd guter, sy sein vnbeweglich oder beweglich als klainat, parschafft vnd annders dergleichen, so er in eingang seiner regirung bey dem orden gefunden vnd eingenomen oder in zeit seiner regirung selbs erkaufft vnd vberkomen seinen angebornnen freunnden dienern, noch yemands andern an vnns als stifttherrn, auch des ersamen andachtigen vnnsers getrewen lieben Wolfganng Pranntners, vnnsers rats, als seines coadiutor vnd des ganntzen capitl vorwissen vnd samenntlicher bewilligung nicht verschaffen, verornen, geben, verschreiben, verkawffen, noch verandern sol vnd mag, in dhain weyse, noch gestallt. Vnnd sofer er hievor yemandts nyembt ausgenommen, yetz ertzelter mas, verordent, eingegeben, verschriben, verkaufft vnd vom orden voräudert het oder noch khunfftiglich verordnnen geben, verschreiben, verkawffen vnd von dem orden wenndten, wie das beschehen wer, möcht oder würdt, nichts ausgenommen, das sol yetz alsdann vnd dann als yetz annulliert craftlos vnuerpundtig, auch den angetzaigten vnnsern stiftt sand Georgen orden vnschedlich vnd ganntz an nachtail sein vnd mag von vorgemelltem vnnsern rat, seinem coadiutor Wolfganng Pranntner vnd dem orden, als des ordens eigenthumb, hab vnd gut, von denselben vnd sonst allen annderen nyemandt ausgeschlossen eruordert, einbracht vnd zu des ordens hannden widerumb eingenommen werden von allermeniglich vnuerhindert. Wir sollen noch wellen auch solhes fur vnns selbs ausserhalb sein vnd des ordenns mitconsens vnd zuelassen, nicht bewilligen, confirmiren oder bestatten, sonnder allzeit gnedigist darob sein, hallten vnd fürsehen, damit der vilgedacht ritterlich vnd löblich sand Georgen orden, vnser vnd vnns vorforderen stiftt, got dem allmechtigen zu eere vnd lob vnnsen erblannden vnd gemainer cristenhait zu hail, wolfart vnd gueten in massen er furgenommen vnd gewidembt, bey dem so er yetzo hat vnabpruchig beleib, auch ansechlich gefürdert, gemert, frucht vnd nutzpar gebraucht werde. Mit vrkhunndt dits brieffs besiglt mit vnnsrem kuniglichen anhanggundem insigl, der geben ist zu Speyr, den sibennenden tag des monats apprilis nach Cristi vnnsers lieben herren gepurde im fünftzehen hundert vnd neunvndzwaintzigisten, vnnsrer reiche im dritten jaren.

Ferdinand

Okrogel viseči voščeni pečat kralja Ferdinanda I., pritrjen s pergamentnim trakom, odpadel.

18. 1533 april 4., Dunaj

Ferdinand I., rimski, ogrski in češki kralj, španski infant, avstrijski nadvojvoda, burgundski, brabantki, štajerski, koroški, kranjski in württenberski vojvoda, švabski knez, pokneženi grof habsburški, tirolski, pfirski, kyburški in goriški, alžaski deželni grof, burgauski cesarski mejni grof ter gospod v Slovenski marki, Pordenonu in Salinsu, potrjuje benediktinskemu samostanu Osoje (Ossiach) vsa pisma, privilegije in račine, ki so mu jih potrdili njegovi predniki, avstrijski knezi in nazadnje tudi kralj Friderik IV. Hkrati sprejema samostan in celotni konvent z vsemi pritliklinami v svojo zaščito.

Orig. perg., 46,2 x 26,5 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1291, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Confirmatio omnium privilegiorum huius monasterii a Ferdinando primo anno domini 1533.* –

Signature: N°. 27. – N°. 14. – 14. – Verso: R[egistrata] H. Chouray. – Levo pod pliko: C(hristof) bisch(of) z(u) Laybach stathalter. – Wabnib, N., O. cannzler. – Desno pod pliko: Ruedolff h(err) v(on) Hohenfeld. – T. v(on) Auersperg. – G. v(on) Kollonitsch.

Regest: Ogris, Der Archivalienaustausch, str. 27, št. 18.

Wir Ferdinand von gots genaden Römischer zu Hunngern vnd Behem etc. khunig, infannt in Hispanien, ertzherzog zu Österreich, hertzog zu Burgundi, zu Brabandnt, zu Steyr, Kherndten, Crain vnd Wirtemberg, fürst zu Swaben, gefürster graue zu Habsburg, zu Tiroll, zu Phierdt, zu Khiburg vnd zu Görtz etc, lanndtgraue in Ellsass, marggraue des heiligen reichs vnd zu Burgaw, herr auf der Windischen march, zu Portenaw vnd zu Salins etc. Bekennen offentlich mit disem brief vnd thuen kunndt allermeniglich, das vnns der ersam geistlich vnd vnnsrer lieb andechtig N., abbt vnd der ganntz conuent

19. 1533 november 18., Dunaj

Apostolski protonotar in papeški nuncij Peter Pavel Vergerij podeli Polidoru, oropušnemu škofu in vetrinjskemu opatu, pravico do podeljevanja nižjih redov in do posvečevanja križev, kelihov, cerkva, zvonov, oltarjev, pokopališč in drugih cerkvenih predmetov.

Orig. perg., 40,3 x 30,1 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 1297, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Abbas Victoriensis potest dare 4 minores ordines etc. privilegia anno 1533, 14 decembris. – Priuil... – P. Vergerii. – Dataciji: (z navadnim svinčnikom): Ecclesiae collatio. – (na papirju, prilepljenem na pergament): 1459. – Signatura: N°. 1. – Desno na pliki: Cl. Otta. – Na hrbtu: R(egistra)ta B. B.*

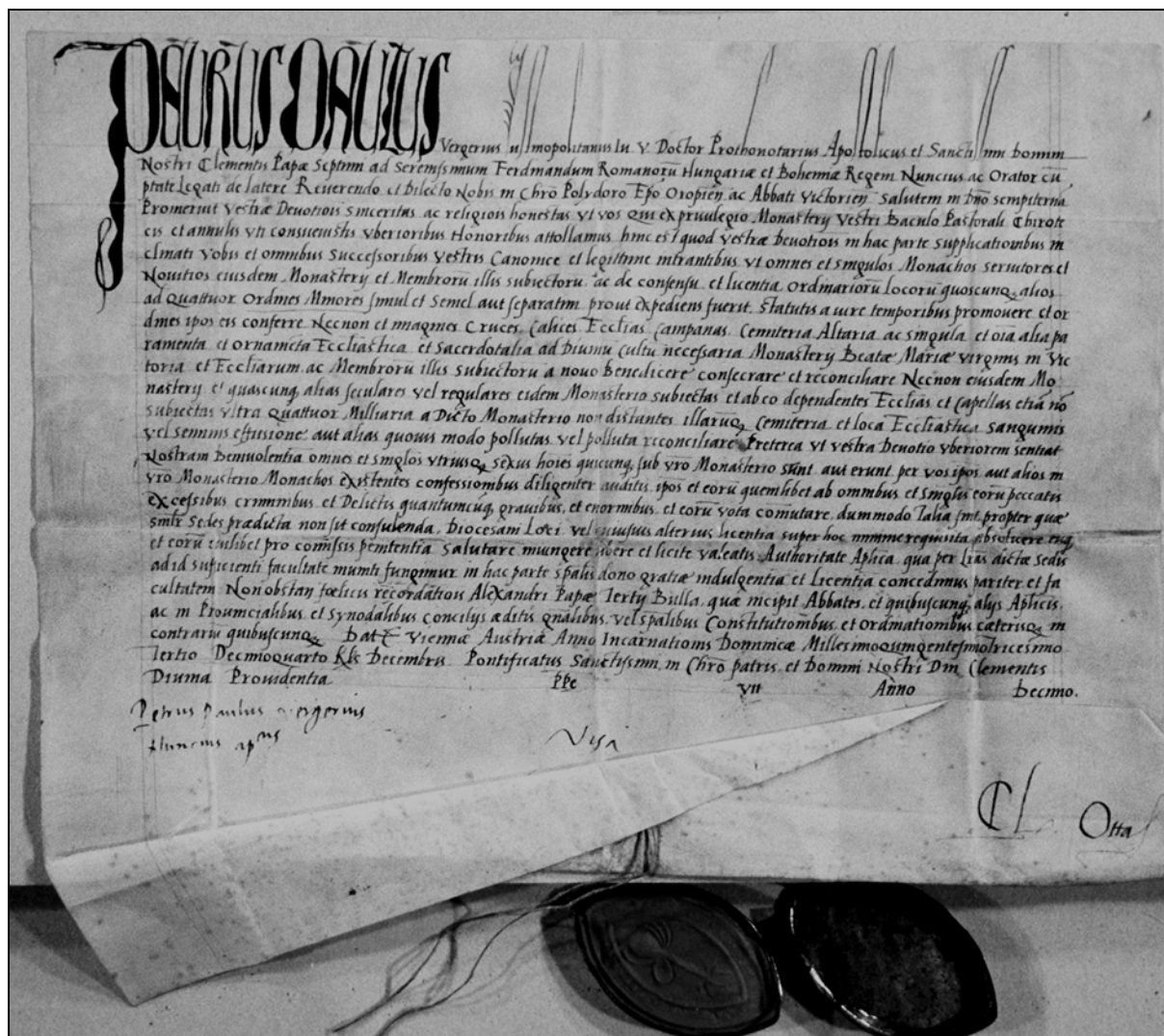
Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 27, št. 19.

Petrus Paulus Vergerius³⁷ Iustinopolitanus in /v./ doctor, prothonotarius apostolicus et sanctissimi domini nostri Clementis papae septimi, ad serenissimum Ferdinandum Romanorum, Hungariae et Bohemiae regem nuncius ac orator cum potestate legati de latere, reverendo et dilecto nobis in Christo Polydoro episcopo Oropiensi ac abbati Victoriensi salutem in Domino sempiternam. Promeruit vestrae devotionis sinceritas ac religionis honestas, ut vos qui ex privilegio monasterii vestri baculo pastoralis chirotecis et annulis uti consuevistis uberioribus honoribus attollamus, hinc est quod vestrae devotionis in hac parte supplicationibus inclinati vobis et omnibus successoribus vestris canonice et legitime intrantibus, ut omnes et singulos monachos servitores et novitios eiusdem monasterii et membrorum illis subiectorum ac de consensu et licentia ordinariorum locorum quoscunque alios ad quattuor ordines minores simul et semel aut separatim prout expediens fuerit statutis a iure temporibus promovere et ordines ipsos eis conferre, nec non et imagines, cruces, calices, ecclesias, campanas, cimiteria, altaria ac singula et omnia paramenta et ornamenta ecclesiastica et sacerdotalia ad divinum cultum necessaria monasterii Beatae Mariae Virginis in Victoria et ecclesiarum ac membrorum illis subiectorum a novo benedicere consecrare et reconciliare necnon eiusdem monasterii et quascunque alias seculares vel regulares eidem monasterio subiectas et ab eo dependentes ecclesias et capellas etiam non subiectas ultra quattuor milliaria a dicto monasterio non distantes illarumque cimiteria et loca ecclesiastica sanguinis vel semius effusione aut alias quovis modo pollutas vel polluta reconciliare. Preterea ut vestra devotio uberiores sentiat nostram benivolentiam omnes et singulos utriusque sexus homines quicunque sub vestro monasterio sunt aut erunt per vos ipsos aut alios in vestro monasterio monachos existentes confessionibus diligenter auditis ipsos et eorum quemlibet ab omnibus et singulis eorum peccatis, excessibus, criminibus et delictis quantumcunque gravibus et enormibus et eorum vota commutare, dummodo talia sint, propter quae similiter sedes praedicta non sit consulenda, diocesani loci vel cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita, absolvere eisque et eorum cuilibet pro commissis penitentiam salutarem iniungere libere et licite valeatis auctoritate apostolica, qua per literas dictae sedis ad id sufficienti facultate muniti fungimur, in hac parte spiritualis dono gratiae indulgentiam et licentiam concedimus pariter et facultatem non obstantie foelicis recordationis Alexandri papae tertii bulla, quae incipit: abbates et quibuscunque aliis apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis aeditis generalibus vel spiritualibus constitutionibus et ordinationibus caeterisque in contrarium quibuscunque. Datum Viennae Austriae anno incarnationis dominicae millesimo quingentesimo tricesimo tercio, decimoquarto kalendas decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Clementis divina providentia pape VII. anno decimo.

Petrus Paulus Vergerius, nuncius apostolicus

Viseči podolgovati pečat nuncija Petra Pavla Vergerija v rdečem vosku, 4,5 x 7,4 cm, v svinčeni skodelici, pritrtjen z rdečo svileni vrvico. Na pečatnem polju je stoječa roža. Okoli pečata je napis: *S(igillum) PETRVS PAVLVS VEGERIVS (?) ORATOR PONTIFICIS.*

³⁷ Peter Pavel Vergerij, sprva modruški, pozneje koprski škof († 4. oktober 1565).

20. 1617 februar 23., Salzburg

Salzburški nadškof in apostolski legat Markus Sitticus imenuje po odstopu opata Gašperja Rainerja za novega opata samostana Device Marije v Osojah na Koroškem (Ossiach) p. Alekša Gererja, redovnika benediktinskega samostana sv. Jurija v Ochsenshausnu.

Orig. perg., 46,1 x 28,4 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 2096, nova signatura: A KLA, AUR.

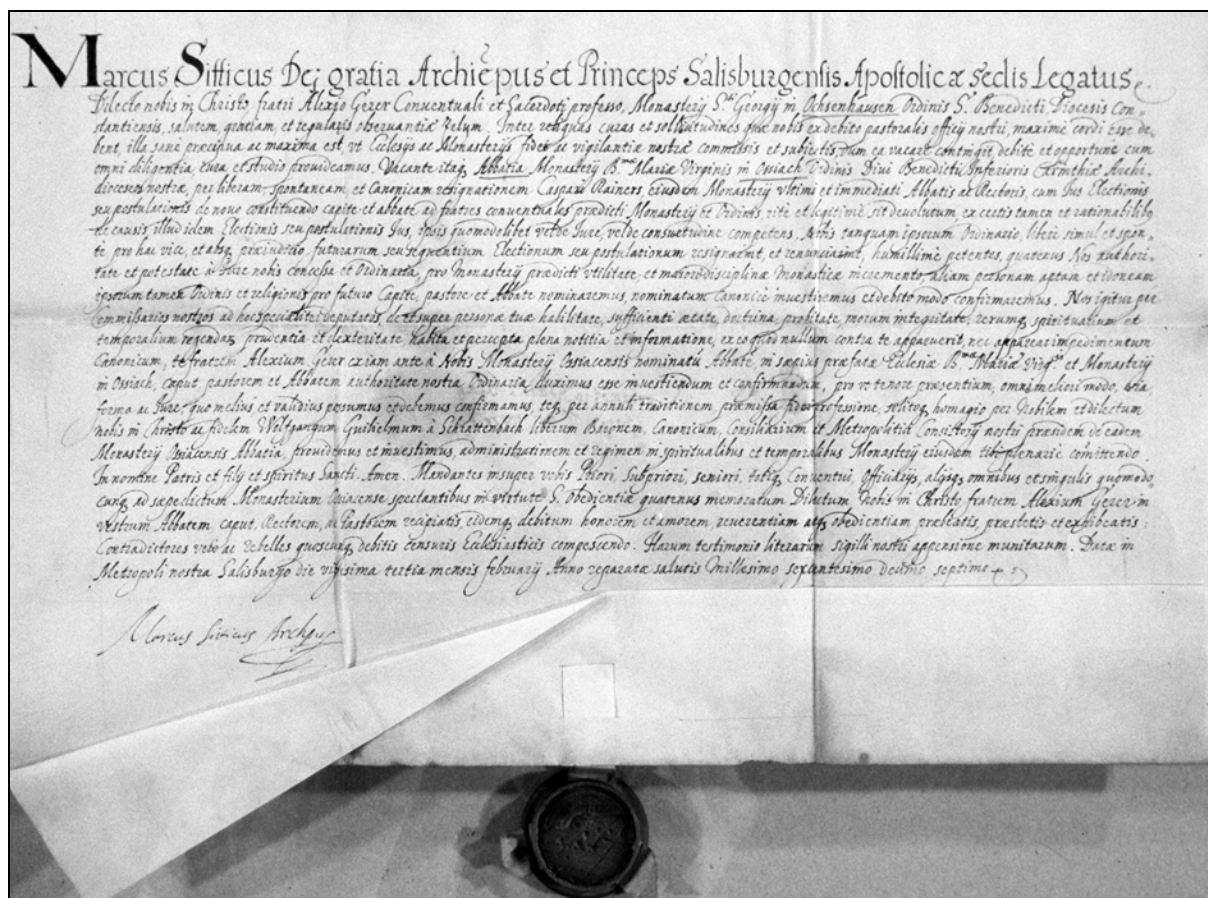
Dorzalna notica: *Confirmatio abbatís Alexii illustrissimi MDCXVII jar.* – (z navadnim svinčnikom): *Ecclesiae collatio.* – Signatura: N°. 2.

Regest: Ogris, Der Archivalien austausch, str. 27, št. 20.

Marcus Sitticus dei gratia archiepiscopus et princeps Salisburgensis, apostolicae sedis legatus etc. Dilecto nobis in Christo fratri Alexio Gerer conventuali et sacerdoti professo monasterii sancti Georgii in Ochsenhausen ordinis sancti Benedicti diocesis Constantiensis salutem, gratiam et regularis observantiae zelum. Inter reliquas curas et sollicitudines, quae nobis ex debito pastoralis officii nostri maxime cordi esse debent, illa sane praecipua ac maxima est, ut ecclesiis ac monasteriis fidei ac vigilantiae nostrae commissis et subiectis, dum ea vacare contingit, debite et opportune cum omni diligentia, cura et studio provideamus. Vacante itaque abbacia monasterii Beatissimae Mariae Virginis in Ossiach ordinis divi Benedicti Inferioris Carinthiae archidioceseos nostrae per liberam, spontaneam et canonicam resignationem Caspari Rainers, eiusdem monasterii ultimi et immediati abbatis ac rectoris, cum ius electionis seu postulationis de novo constituendo capite et abbate ad fratres conventuales praedicti monasterii et ordinis rite et legitime sit devolutum ex certis tamen et rationabilibus de causis illud idem electionis seu postulationis ius, ipsis quomodolibet vel de iure, vel de consuetudine competens, nobis tanquam ipsorum ordinario libere simul et sponte pro hac vice et absque praeiudicio futurarum seu sequentium electionum seu postulationum resignarint et renunciarint, humillime petentes, quatenus nos autoritate et potestate a iure nobis concessa et ordinaria pro monasterii praedicti utilitate et maiori disciplinae monasticae incremento aliam personam aptam et idoneam ipsorum tamen ordinis et religionis pro futuro capite, pastore et abbate nominaremus, nominatum canonicè investiremus et debito modo confirmaremus. Nos igitur per commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos de et super personae tuae habilitate, sufficienti aetate, doctrina, probitate, morum integritate, rerumque spiritualium et temporalium regendas providentia et dexteritate, habita et percepta plena notitia et informatione, ex eo quod nullum contra te apparuerit nec appareat impedimentum canonicum, te fratrem Alexium Gerer ex iam ante a nobis monasterii Ossiacensis nominatum abbatem, in saepius praefatae ecclesiae Beatissimae Mariae Virginis et monasterii in Ossiach caput, pastorem et abbatem autoritate nostra ordinaria duximus esse investiendum et confirmandum, pro ut tenore praesentium, omni meliori modo, via, forma ac iure, quo melius et validius possumus et debemus, confirmamus, teque per annuli traditionem, praemissa fidei professione, solitoque homagio per nobilem et dilectum nobis in Christo ac fidelem Wolfgangum Guilielmum a Schrattenbach liberum baronem, canonicum, consiliarium et metropolitici consistorii nostri praesidem de eadem monasterii Ossiacensis abbacia providemus et investimus administrationem et regimen in spiritualibus et temporalibus monasterii eiusdem tibi plenarie committendo. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Mandantes insuper vobis priori, subpriori, seniori, totique conventui, officiariis, aliisque omnibus et singulis quomodocunque ad saepedictum monasterium Ossiacense spectantibus in virtute sanctae obedientiae quatenus memoratum dilectum nobis in Christo fratrem Alexium Gerer in vestrum abbatem, caput, rectorem ac pastorem recipiatis, eidemque debitum honorem et amorem, reverentiam atque obedientiam praebeatis, praestetis et exhibeatis, contradictores vero ac rebelles quoscunque debitis censuris ecclesiasticis compescendo. Harum testimonio literarum sigilli nostri appensione munitarum. Datae in metropoli nostra Salisburgo, die vigesima tertia mensis februarii anno reparatae salutis millesimo sexcentesimo decimo septimo.

Marcus Sitticus archiepiscopus

Okrogli viseči voščeni pečat salzburškega nadškofa Marka Sittika iz rdečega voska, premera 3,1 cm, v leseni škatlici, pritrjen s pergamentnim trakom. Pečatno polje je poškodovano, deloma je ohranjen napis okoli pečata: *P(etrus) SITT(icus) ...*

21. 1654 december 10., Videm

Oglejski patriarh Marko Gradoniko potrjuje po prezentaciji bamberskega škofa Filipa Valentina za novega opata benediktinskega samostana v Podkloštru (Arnoldstein) Nannosa Ritterja. Potrditev je veljavna s pogojem, da Ritter v štirinajstih dneh od imenovanja opravi prisego poslušnosti pred beljaškim arhidiakonom in dvema pričama.

Orig. perg., 50,2 x 30,4 cm.

Stara signatura: SI ARS, AS 1063, št. 2478, nova signatura: A KLA, AUR.

Dorzalna notica: *Confirmatio Nannosi abbatis per admodum reverendum dominum archidiaconum Villacensem.* – (z navadnim svinčnikom): *Ecclesie collatio et confirmatio.* – Datacija (z navadnim svinčnikom): 1654. – Signatura: N°. 28. – Na pliki: *Petrus Olina cancellarius patriarchalis Aquileiensis.*

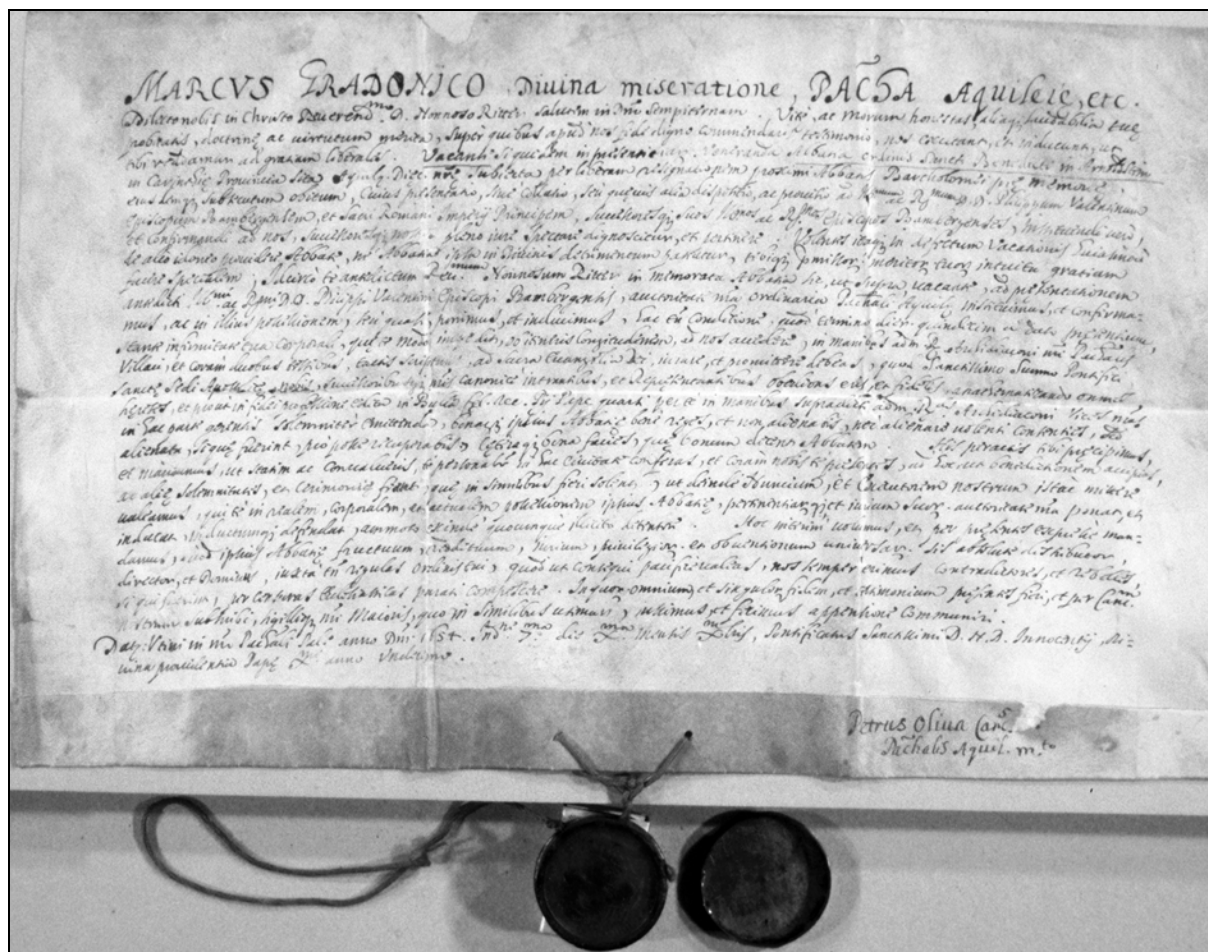
Regest: Ogris, Der Archivalienautausch, str. 27, št. 21.

MARCUS GRADONICO divina miseratione patriarcha Aquileiae etc. Dilecto nobis in Christo reverensissimo domino Nannoso Ritter, salutem in domino sempiternam. Vitae ac morum honestas aliaque laudabilia tuae probitatis, doctrinae ac virtutum merita super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos excitant et inducunt, ut tibi reddamur ad gratiam liberales. Vacante siquidem

in presentia iam veneranda abbatia ordinis sancti Benedicti in Arnoldstein in Carinthiae provincia sita Aquileiensi dioecesi nostrae subiecta per liberam resignationem proximi abbatis Bartholomaei pia memoriae eius deinceps subsecutum obitum, cuius praesentatio sive collatio seu quaevis alia dispositio ac provisio illustrissimum ac reverendissimum dominum dominum Phillippum Valentinum episcopum Bambergensem et sacri Romani imperii principem successoresque suos illustrissimos ac reverendissimos episcopos Bambergenses, instituendi vero et confirmandi ad nos successoresque nostros pleno iure spectare dignoscitur et pertinere. Volentes itaque in defectum vacationis huiusmodi te alio idoneo providere abbate, ne abbatia ipsa in divinis detrimentum patiatur, tibi praemissorum meritorum tuorum intuitu gratiam facere specialem. Idcirco te antedictum reverendissimum Nonnosum Ritter in memorata abbatia sic ut supra vacante ad praesentationem antedicti illustrissimi ac reverendissimi domini domini Phillippi Valentini episcopi Bambergensis auctoritate nostra ordinaria patriarchali Aquileiensi instituimus et confirmamus, ac in illius possessionem seu quasi ponimus et inducimus, hac tamen conditione quod termino dierum quindecim a dato praesentium stante infirmitate tua corporali, quae te modo impedit ob itineris longitudinem ad nos accedere, in manibus admodum reverendi archidiaconi nostri patriarchalis Villaci et coram duobus testibus tactis scripturis ad sacra evangelia dei iurare et promittere debeas, quod sanctissimo summo pontifici sanctae sedi apostolicae, nobis, successoribusque nostris canonice intransitibus et repraesentantibus obediens eris et fidelis, anathematizando omnes haereses et prout in fidei professione editum in bulla felicitis recordationis Pii papae quarti per te manibus supradicti admodum reverendi archidiaconi vices nostras in hac parte gerentis solemniter emittendam, bonaque ipsius abbatae bene reges et non alienabis nec alienare volenti consenties, sed alienata, si quae fuerint pro posse recuperabis, caeteraque bona facies, quae bonum decent abbatem. His peractis tibi praecipimus et mandamus, ut statim ac convalueris, te personaliter in hac civitate conferas et coram nobis te praesentes ad hoc, ut benedictionem accipias ac aliae solemnitates et caerimoniae fiant, quae in similibus fieri solent, ut deinde nuncium et exautorem nostrum istac mittere valeamus, qui te in realem, corporalem et actualem possessionem ipsius abbatae pertinentiumque et iurium suorum auctoritate nostra ponat et inducat, inductumque defendat, ammoto exinde quocunque illicito detentur. Hoc interim volumus et per praesentes expresse mandamus, quod ipsius abbatae fructuum, reddituum, iurium, privilegiorum et obventionum universarum sis absolute distributor, director et dominus, iuxta tamen regulas ordinis tui, quod ut consequi pacifice valeas, nos semper erimus contradictores et rebelles, si qui fuerint, per censuras ecclesiasticas parati compescere. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praesentes fieri et per canonicum nostrum subscribi, sigillique nostri maioris, quo in similibus utimur, iussimus et fecimus appensione communiri.

Datum Utini in nostro patriarchali palatio, anno domini 1654, indictione septima, die decima mensis decembris, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Innocentii divina providentia papae decimi anno undecimo.

Veliki okrogli viseči pečat oglejskega patriarha Marca Gradonica iz rdečega voska, premera 4,7 cm, v kovinski zaščitni škatlici, premera 5,5 cm, pritrjen z rdečo pleteno vrvico. Na pečatnem polju je patriarhov grb, iz katerega se dviga dvojni nadškofovski (patriarhov) križ, nad katerim je galero, iz katerega na vsako stran ščita pada po 10 cofkov. Okoli pečata je napis: *MAR(cus) GRADONICO PATR(iarcha) AQVILEIENSIS*. Pečat je deloma sploščen in težko berljiv.

Viri in literatura

Viri

- Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana (ARS):
- AS O, Arhiv arhiva RS, 2001, šk. 11
 - AS 1063, Zbirka listin, fotografije izročnih listin

Časopisi

- Slovenska tiskovna agencija (STA), 21. november 2001
- Delo, 11., 12. september 2001
- Večer, 11., 12. september 2001
- Dnevnik, 11., 12. september 2001
- Mladina, 17. september 2001
- Mag, 28/2001
- Kleine Zeitung, 11. september 2001
- Kärntner Tageszeitung, 11. september 2001
- Kronen Zeitung, 11. september 2001
- Kärntner Woche, 19.–25. september 2001
- Naš tednik, 14. september 2001
- Slovenski Vestnik, 13. september 2001

Literatura

Fresacher, Walther: *Erläuterungen zum Historischen Atlas der österreichischen Alpenländer. II. Abteilung, Die Kirchen- und Grafschaftskarte. 8. Teil, Kärnten. 1. Kärnten südlich der Drau. 2. vermehrte und ergänzte Auflage.* Klagenfurt: Verlag des Geschichtsvereines für Kärnten, 1966.

Gradivo za zgodovino Ljubljane. VI. zvezek. Ljubljana: Mestni arhiv ljubljanski, 1961.

Hierarchia Catholica medii aevi sive summorum pontificum, S. R. E. Cardinalium, ecclesiarum antistitum series III (ur. Conradus Eubel). Patavii: Il messaggero di s. Antonio, 1960².

Hierarchia Catholica medii aevi sive summorum pontificum, S. R. E. Cardinalium, ecclesiarum antistitum series II (ur. Conradus Eubel). Patavii: Il messaggero di s. Antonio, 1960².

Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi sive summorum pontificum, S. R. E. Cardinalium, ecclesiarum antistitum series III (ur. Guilelmus van Gulik, Conradus Eubel, Ludovicus Schmitz-Kallenberg). Patavii: Il messaggero di s. Antonio, 1960².

Ogris, Alfred: Der Archivalien austausch zwischen Kärnten und Slowenien. *Carinthia I* 192 (2002), str. 11–45.

Ogris, Alfred: Zum Archivalien austausch zwischen Kärnten und Slowenien im Jahre 2001. Von den österreichisch-jugoslawischen Archivverhandlungen zur pragmatischen Lösung. *Arhivi* 25 (2002), št. 1, str. 225–233.

Žontar, Jože: Villach und der Südosten. Zur Geschichte der wirtschaftlichen und verwandtschaftlichen Beziehungen Villachs und seiner Bewohner zu Krain, dem Küstenlande und Kroatien bis zum Ende des 16. Jahrhunderts. *900 Jahre Villach. Neue Beiträge zur Stadtgeschichte* (ur. Wilhelm Neumann). Villach: Stadt, 1960, str. 459–522.

Okrajšave

ARS – Arhiv Republike Slovenije
GZL – Gradivo za zgodovino Ljubljane
KLA – Kärntner Landesarchiv

Zusammenfassung

ÜBER DIE DEM KÄRNTNER LANDES- ARCHIV IN KLAGENFURT ÜBERGEBENEN SOG. KÄRNTNER URKUNDEN

Im Jahr 2001 realisierten das Archiv der Republik Slowenien und das Kärntner Landesarchiv in Klagenfurt das jahrzehntelange historische Projekt des Austausches von Archivgut. Damit war die Frage des Austausches von Archivgut zwischen der Republik Slowenien und dem

österreichischen Bundesland Kärnten endgültig gelöst.

Die beiden Institutionen tauschten gegenseitig Fotokopien und Originale aus, was weltweit als eine äußerst selten geübte Praxis gelten kann. Übergeben wurde das Archivgut in Ljubljana vom Kärntner Landeshauptmann, Dr. Jörg Haider, und in Klagenfurt von Andreja Rihter, der damaligen Kulturministerin Sloweniens.

Die übergebenen Urkunden beziehen sich inhaltlich auf den Raum Kärntens, insbesondere auf den Teil südlich von Klagenfurt bzw. der Drau. Eine Ausnahme bildet nur die sechste Urkunde, die sich inhaltlich auf die Umgebung von Ljubljana bezieht und deshalb mit höchster Wahrscheinlichkeit irrtümlich übergeben wurde.

Die Urkunden bildeten bis zur Übergabe einen Teil der chronologischen Urkundensammlung des Archivs Sloweniens (AS 1063) und befinden sich nun in der Allgemeinen Urkundenreihe des Kärntner Landesarchivs.

Die Urkunden waren für Einzelpersonen und hauptsächlich für einzelne Kirchen und Klöster in Kärnten bestimmt. Der Inhalt der übergebenen 21 Urkunden ist einer breiteren Öffentlichkeit nicht näher bekannt und nicht einmal im Lesesaal des Klagenfurter Archivs einsehbar, da die Urkunden einstweilen noch immer unzugänglich sind. Der Beitrag möchte deshalb mit den in deutscher und lateinischer Sprache abgefassten Rechtshandlungen vertraut machen, wobei zugleich auch das ehemals im Archiv Sloweniens aufbewahrte Archivgut im Gedächtnis bewahrt werden soll.